СТО И ЧЕТВЪРТО ЗАСЕДАНИЕ

София, вторник, 5 март 1991г.

(Открито в 15 ч. и 05 м.)

Председателствували: Председателят Николай Тодоров и заместник-председателят Гиньо Ганев

Секретари: Александър Праматарски и Иван Хараламбиев

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ *(звъни):* Господа, заседанието се открива. Проектът за дневен ред е в ръцете ви.

1. Второ четене на законопроекта за уреждане на стари задължения по банкови кредити.

2. Второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол.

3. Първо четене на законопроекта за изменение на указ N 1094 за духовното стимулиране.

4. Промени в структурата на Министерския съвет.

5. Доклад на Мандатната комисия за резултатите от проверката за законността на изборите за Седмо Велико Народно събрание, проведени на 10 и 17 юни 1990 г.

Дневният ред произтича, отново казвам това, от работата ни досега. По него думата има господин Корнезов.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: По дневния ред. Господин председателю, на заседанието в петък, т.е. на 1 март, ние приехме съответния дневен ред от пет точки, но успяхме да разгледаме само две от тях. От стенографския протокол е видно, аз го проверих, предполагам, че всички си спомняме, вие изрично заявихте, че на днешното заседание на парламента ще продължим по вече приетия дневен ред от петък. Ако ние държим на думата си, а мисля, че трябва да държим, след като сме я заявили с волята си в петък, трябва да продължим с точка 3, 4, и 5.

Във връзка с това следва да отбележа, че в точка 3, която ние не можахме да разгледаме, а именно информация на парламентарната комисия по проблемите на Кърджали и други райони, група депутати от различни парламентарни групи и партии внесохме предложение за решение относно налагането на мораториум върху изучаването на чужди езици в българските училища до приемането на конституцията и закона за средното образование. Този проект беше раздаден, той е от 28 февруари, и ние държим да бъде гласуван.

И второ, господин председател, на 7 февруари група депутати отправихме

питане към министъра на земеделието и хранителната промишленост по повод събитията в предприятие "Родопа", Ямбол. Четиринадесетдневният срок по чл. 107 от правилника отдавна изтече и аз питам този правилник спазва ли се или неговите клаузи са мъртви букви?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Корнезов, не чух за кое питане говорехте?

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: За питането, господин председател, направено на 7 февруари от група депутати от Ямболския район - питане до министъра на земеделието и хранителната промишленост. Включително и в четвъртък в писмена форма ви припомнихме, че има такова питане. На 14 изтича 7-дневният срок по чл. 107. Аз съчувствувам на Бюрото, колко подводни камъни трябва да преминава, за да балансира все пак нашия парламент, но тъй или иначе имаме правилник и аз държа той да бъде спазван.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Корнажев.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председателю, госпожи и господа народни представители!Парламентарният съюз на СДС ме натовари да съобщя следното. В неделя целият български народ чрез телевизията и хората, които са били в близост на площада, видяха една съвсем необичайна, подбирам най-меката прилагателно, заря, на която имаше червени знамена със сърп и чук, които имаха символи, снети от партийния дом. Министърът на народната отбрана беше до заместник-председателя на Висшия партиен съвет и основателно се поставя въпросът - чия е тази заря? *(Недоволство от мнозинството и викове "У-у-у")* Това, че бяха споменати имената на Одрин и Булаир не променя нещата. Поради което господин Савов ще прочете от името на Съюза на демократичните сили и Демократическата партия една декларация, която моля да се обсъди в дневния ред. *(Ръкопляскания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има народната представителка Надежда Илчева.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Преди 20 дни, подкрепен от още 5 депутати от парламентарната група на БСП, внесохме законопроект, който касае в най-общи линии защитата на българското семейство от безработицата с молба това наше предложение да бъде разгледано в съответните комисии и в кратък срок да бъде поставено в дневния ред на пленарните заседания. Тъй като досега този важен проблем, който касае всяко българско семейство и е от жизнено значение за нацията, все още не се разглежда, обръщам се с молба, ако комисиите вече имат своите становища, още днес въпросът да бъде заложен в дневния ред, ако не - моля да бъде предвиден

за дневния ред в четвъртък.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИОНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Савов.

СТЕФАН САВОВ: Уважаеми господин председателствуващ, уважаеми колежки и колеги! Всички вече знаете за случката, която описа господин Корнажев. *(Недоволство от мнозинството)* Моля ви, аз правя предложение. За точка първа от дневния ред да приемем една декларация, която като я прочета ще видите, че няма да имате нищо против да я гласувате и смятам, че ние ще можем да я приемем без дискусии. Тази декларация ще замести много неща, които иначе биха пламнали в тази зала, както виждам. Затова, моля ви, изслушайте ме! Не забравяйте обаче че въпросите за символиката или по-скоро забавянето на разрешаването на тези въпроси от преди няколко месеца, доведоха до неприятни инциденти. Сега, от името на Демократическата партия предлагам като точка първа на дневния ред да бъде включена декларация на Великото Народно събрание, която е съвсем къса, и която ще си позволя да прочета. *(Недоволство от страна на БСП)*

Вашето нежелание да чуете тази декларация, която съм сигурен, че ще гласувате? Именно нея предлагам да влезе в дневния ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Савов, би могло да раздадем декларацията на депутатите и тогава да обсъждаме този въпрос. Ако се налага, вие имате опит, и през една комисия да мине - нека това предварително да се направи , за да може и парламентарните дебати, ако се стигне до тях, да бъдат улеснени.

СТЕФАН САВОВ: Аз се надявам, че няма да се стигне до парламентарни дебати. Това ще бъде най-доброто за Великото Народно събрание. Затова ви моля да бъдете така разумни. Това е въпрос на две минути.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, за един момент. Не е невъзможно това да се прочете, защото се предлага да бъде в дневния ред. Преценката ви дали да бъде или не зависи от това съдържание, а не декларацията. *(Несъгласие от страна на БСП)* Един момент, опитвам се да бъда много точен - предлага се да се приеме една декларация на основание чл. 79 от категорията актове, които парламентът приема. Ако вие можете да я предадете кратко - предайте я. Ако считате, че Народното събрание, за да оцени дали да гласува или не, за такава точка от дневния ред - да я представите, това е другият въпрос. Имате думата. *(Отново реплики и несъгласие от страна на БСП)* Тогава приемате ли декларация по принцип? Не или да?

СТЕФАН САВОВ: Декларация на Великото Народно събрание.

На вечерната заря, проведена на Националния празник 3 март, представи-

телните части на Българската армия бяха строени под червени знамена със сърпове, чукове и звезди. Същия ден курсантите от Милиционерското училище в Пазарджик положиха клетва, като целуваха червеното знаме, украсено със споменатите символи.

Народните представители от Великото Народно събрание изразяват своето недоумение и възмущение от обстоятелството, че е могло да се допусне подобен рецидив, който предизвиква негодуванието на голяма част от българския народ. Това се случва, след като Великото Народно събрание гласува деполитизацията на армията и на Министерството на вътрешните работи. И след като всички партии, представени в парламента, приеха, че споменатите вече символи нямат нищо общо с присъщата на българската държава символика.

Великото Народно събрание обръща внимание на отговорните лица да вземат необходимите мерки, за да не се допусне повторение на тази случка, която подронва устоите на политическия мир в страната. Лицата, виновни за инцидента, следва да бъдат наказани. Не би могло да се приеме за извинение уговорката, че армията или поделенията на милицията не разполагат с други бойни знамена. Българските младежи - бойци, трябва да се заклеват и служат само под националния трибагреник и бойни знамена, които се приемат като символи от цялото население на страната.

Велико Народно събрание

Предложение - като точка първа да бъде гласувана тази декларация, която ще бъде гласувана от всички нас именно за принизяване на страстите. *(Ръкопляскания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има Елена Поптодорова, говорител на парламентарната фракция на Българската социалистическа партия - по дневния ред.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Ако обичате, само за миг внимание. Аз разбирам съображенията, които са водили господин Савов в поставянето на предложения ни текст, мога да ги подкрепя, особено ако се съгласим тези съображения да важат и за Министерство на външните работи, което също така попадна под Закона за деполитизацията.

Ако ми позволите също така бих искала да изразя едно мнение като говорител на парламентарната фракция на Социалистическата партия във връзка с въпроса, с който започнахме днешното заседание.

Само преди два дни цялата страна чествува 3 март - Националния празник на Република България. Станахме свидетели на спонтанна изява на патриотични чувства и празнично настроение. Заедно с това, в парламентарната фракция на Социалистическата партия постъпват многобройни писма и обаждания, в

които се изразява възмущение и тревога от някои прояви на отделни политически сили по повод на празника. В центъра на това недоволство е проведеният в столицата митинг на Съюза на демократичните сили.

Ние смятаме, че политическите сили, независимо от различията си, са призвани да съдействуват за сплотяването на българската нация, изхождайки от съзнанието, че сме един народ с обща история и общо бъдеще. За Българската социалистическа партия и нейната парламентарна фракция няма друга линия на поведение, освен защитата на историческите ценности и националния интерес. Опитът да се преоцени историята ни за конюнктурни и тяснопартийни интереси е израз на политическо късогледство и на неуважение към чувствата на най- широки слоеве на народа. Националният флаг, националният герб, националният химн са символи на суверенитета и е недопустимо пренебрежителното отношение към тях.

Парламентарната фракция на Социалистическата партия изразява своята подкрепа към начина, по който държавните институции организираха честването на празника в София в съответствие с действуващите закони. България изстрада своята свобода в продължение на петстотин години. Тя бе извоювана с решителния принос и саможертвата на руските войни и участниците в Руско- турската война 1887- 1888 г. - румънци, финландци, сърби и др.

Обръщаме се към всички политически сили в парламента и извън него с призив " нека винаги се отнасяме с уважение към собствената си история, която е наш национален капитал". *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Сотиров.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Господин председателствуващ! От името на парламентарната група на Зелената партия ви моля да дадете разяснение как това предложение за мораториума върху изучаването на турския език в българските държавни училища е влязло в дневния ред за петък и сега отново ни се предлага да влезе без да е разглеждан в нито една от комисиите, които са заинтересовани от неговото разглеждане.

Вторият въпрос, който искам да поставя и това моля да бъде включено в дневния ред, е питане до министъра на отбраната относно сценария на зарята. Аз мисля този въпрос да го поставим именно под тази форма- питане. Той да отговори кой е оформил сценария на тази заря, кой е оформил подреждането на лицата, които са присъствували там, къде е мястото на кмета, който има ранг на министър, кои министри са поканени *(Р+ еплики от мнозинството)*. Един момент. А също така кои заместник- председателите на кои точно партии се канят на такива национални празници. Освен заместник- председателят

на Българската социалистическа партия, поканен ли е бил примерно заместник- председателят на партията "Либерален конгрес"? *(реплики и шум в залата)* Господа, аз очаквам отговор от министъра на отбраната, а не от вас. Вашият отговор аз го знам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Неврокопски.

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми народни представители! Във връзка с това, което се каза за честването и декларацията, която беше прочетена от нашия колега Савов, аз се обръщам с апел към всички да бъде подкрепена. Защото чрез нея ние ще можем да покажем, че всички тези символи, които са отречени, не могат да бъдат символи в един такъв празник. Искам да ви кажа някои неща, за да можем по този начин да прекратим дискусията.

Днес на заседанието на Комисията по национална сигурност присъствуваше министърът на отбраната господин Мутафчиев. Той мотивирано, също с такава загриженост, призна, че това е нередно и за в бъдеще няма да се случват тези неща. Предложи, това предложение ще бъде направено тук на пленарно заседание, за в бъдеще при пръв случай на клетва на нашите войници в казармите вместо знамената, които сега са с тези символи, ще бъде трицветното знаме за един период от време, до който вече се направят нови знамена. Така че за в бъдеще министърът обеща, че това ще бъде именно начинът, по който ще става клетвата във всички поделения.

Искам извън това да поставя в дневния ред едно ново предложение. Вие всички знаете, че преди четири месеца направих едно предложение пред вас за решение на Великото Народно събрание за политическата реабилитация на всички репресирани. Това го бях предложил и го дадох в Законодателната комисия. Обаче в тази комисия в продължение на четири месеца ме разиграват. Най-после се стигна до някаква група *(Реплики).* Тази група се опита и говоря от страна на комунистите, моля да ме извинят, казвам комунистите, защото само хора - комунисти могат да заемат такава позиция. И днес за мое огорчение, казвам и на всички от опозицията, ми беше отказано отново под претекст, че Министерският съвет щял да се занимава. Аз смятам, че това е работа на Великото Народно събрание с един политически акт да може всички тези репресирани да получат тази политическа реабилитация. Това, което беше дадено от тяхното Народно събрание, то не удовлетворява, защото бяха само една категория. Чрез това решение ние искаме всички репресирани, и представете си, господа, 45 години тези, които бяха избивани по затвори и лагери *(Реплики и шум от мнозинството)* днес господа комунистите не искат да получат политическа реабилитация тези граждани. *(Жан Виденов от място: "Какво е пред-*

ложението?").

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Какво предлагате, господин Неврокопски?

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Ние ви призоваваме това предложение да бъде включено като точка в дневния ред и да бъде разисквано, защото в Законодателната комисия не се разисква.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: То трябва да бъде един законодателен акт, то не може да бъде иначе.

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Решение ще бъде.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не може да бъде решение.

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Има такова решение на предишното Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Младенова има думата.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Аз се явявам на трибуната, за да подкрепя дневния ред така, както е представен от Бюрото на Народното събрание и моля да го приемем за разглеждане.

Присъединявам се към казаното от господин Иван Неврокопски по отношение на декларацията на господин Стефан Савов. Смятам, че е недопустимо, когато се предлага на вниманието на пленума на Народното събрание декларация или някакъв друг акт, който ангажира всички ни, това да става въпреки и пряко волята на отделните комисии.

Що се отнася до позицията, която господин Иван Неврокопски днес тук пред вас застъпи по отношение на репресираните, просто ми се налага да взема думата в няколко изречения. Защото в Законодателната комисия се разгледа въпросът, като се обясни на господин Неврокопски, че Българската социалистическа партия не възразява по принцип репресираните лица след 1946 г. да получат своето обезщетение по справедливост и съобразно нормите на закона, но ние им предложихме това да бъде съобразено с бъдеща отмяна на 38 постановление на Министерския съвет. Нещо повече, ние предложихме на Министерския съвет и той се съгласи днес следобед да обсъди въпроса, защото, колеги, става дума за решение на Народното събрание, предхождащо нашето, което по смисъл и съдържание трябва да бъде отменено. И тази инициатива трябва да дойде от Министерския съвет.

Така че упрекът по отношение на господа комунистите, аз не виждам тук комунисти, аз виждам социалисти *(шум и реплики)*, трябва да бъде отхвърлен.

И една друга реплика, господа от СДС. Моля ви, всички пледираме на тези микрофони за правова държава. Правова държава, освен другото, означава

и това законът да важи еднакво за всички. И един от нашите аргументи в Законодателната комисия беше - след като държавата ни е изправена пред финансови затруднения, е ли възможно при един законопроект, свързан с инициативата на Съюза на репресираните за възмездяване в пари на репресираните хора, да бъде внесен в пленарната зала без становище на Комисията по икономическа политика и Бюджетната комисия. Отговорът беше "не" и аз смятам, че дотук нещата са разглеждани перфектно.

В заключение предирам пред вас да приемем предложения дневен ред и да продължим нашата работа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Шиваров има думата.

СВЕТОСЛАВ ШИВАРОВ: Господин председателю, аз правя процедурно предложение да прекратим по същество дебатите за дневния ред, по който губим много време. Направи се формално предложение за включване в дневния ред на декларации. В правилника е казано как трябва да процедираме в подобни случаи. Оттам нататък никакво конструктивно предложение не е отправено отникъде. Започнаха се дебати, обсъждания на митинги, на цветове и бог знае още какво ще изскочи. Много моля да се придържаме към правилника, да прекратим тази процедура и да преминем към дневния ред. *(Частични ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: За един момент. Направено е това формално предложение. Има думата Георги Марков.

ГЕОРГИ МАРКОВ: Имам две конкретни предложения във връзка с дневния ред . Първото е веднага след точка 5: "Доклад на Мандатната комисия за резултатите от проверка законността на изборите" да се включи една нова точка 6, която да е свързана с публикувания и обнародван в бр. 17 на Държавен вестник Закон за собствеността и ползуването на земеделски земи.

Аз прегледах закона и установих, че в чл. 14, ал. 3 е допусната една груба грешка, която се дължи на разминаване между това, което сме приели, и това , което е пратено и обнародвано в "Държавен вестник". Съгласно чл. 42 от Закона за нормативните актове такава грешка трябва да се констатира от органа, издал акта, това е Великото Народно събрание и евентуално по пътя на обнародването да я поправим. Грешката според мен и трябва пак да видим, но аз мисля, че има грешка, е това, че решението на общинската поземлена комисия се обжалва в 6-месечен срок от съобщението. Според мен въобще не е имало такава дискусия. Срокът беше едномесечен, така беше в законопроекта и мисля, че тук просто е допусната една грешка.

Предлагам като първа точка от дневния ред или евентуално като втора,

след предложеното от г-н Стефан Сафов да чуем, колеги народни представители, една информация от Бюрото на Великото Народно събрание във връзка с дейността на Комисията за досиетата на народните представители, тъй като ние приехме, както знаете, едни правила. Тях ги има тук в бр. 3 на Държавен вестник, но аз оставам с впечатление, че много не са ги чели. Затова искам информация от Бюрото дали са спазени изискванията на раздел III от тези правила, а именно: Дали Бюрото е формирало своя група от двама или трима, а може би и четиримата да са заангажирани, да проверят дали ръководството на комисията по досиетата са агенти било на наши тайни служби, било на КГБ. Ако се е ангажирало писмено с такова становище, на какво основание се е ангажирало Бюрото при положение, че досиетата на цял отдел ги няма, а щом ги няма, може би Бюрото е разговаряло с някой от бившите министри на вътрешните работи, по чието време са изчезнали. И аз се чудя как тези министри са допуснали, впрочем не се чудя, защо са допуснали да изчезнат, тъй като някой от тях, включително и последният министър от правителството на г-н Луканов се занимаваше как да си реши жилищния проблем като министър на вътрешните работи, но това е отделна тема.

Въпросът е този: Нито един депутат не е викан в тази комисия да чуе обвиненията, да направи възражения и да се предизвика анкета така, както е предвидено. И се стигна до парадокса в петък аз видях разстроена дълбоко уважаваната и обичана от мен госпожа Елена Кирчева. Представете си председателят на Народното събрание казал, че тя била ченге и се стигна до там да се извинява, че бил проверил, че не е. Ние сме един негоден парламент, но станахме и смешен, господа. *(Частични ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: *(Звъни)*: Тишина, за да кажем за какво става дума. Господин Неврокопски, седнете си и вие. Искаме нещата да протичат съвсем в духа на парламентарните принципи и навици, а ние ги погазваме сами. Направено е едно предложение да спрат дебатите по дневния ред...

ЮНАЛ ЛЮТФИЕВ: А, не.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: За един момент, какво значи не? Направено е предложение, господин Лютфиев.

Но понеже мнозина се чувствуват ощетени, включително господин Жан Виденов, и аз напомням тези, които са поискали думата още, са Жан Виденов, Юнал Лютфиев и Яшар Шабан *(Господин Иван Неврокопски става от мястото си)*

Вие не, господин Неврокопски, нещата са ясни. Те ще се уточнят. Това, че някой казал, че това не е така, е друго. Ние говорим за точка от дневния ред.

Предлагам ви въпреки направеното формално предложение да чуем тези оратори по дневния ред и тогава да преминем към гласуване.

ЖАН ВИДЕНОВ: Ще бъда кратък. Искам да обясня само с няколко думи защо според мен включването на декларации в духа на тази, която прочете господин Савов преди двадесетина минути, не е възможно в днешния дневен ред.

Великото Народно събрание взе решение, с което натовари специална комисия да разгледа въпроса за бъдещите знаме и герб на страната. Но в същото време не е вземано решение за отмяна на някои от нормативните документи, които визират тази материя. А това, господа, е преди всичко Законът за държавното знаме от 20 юни 1967 г., в чл. 4 на който се визира и въпросът за бойните знамена в частите на Българската народна армия, в чл. 10 се определя по какъв начин се определят тези знамена от Държавния съвет и се възлага контролът на изпълнение на председателя на Министерския съвет. Има и указ N 1520 от 1975 г., господа, с който се определя какви са знамената на Министерството на вътрешните работи. Така че, за мен не е ясен обвинителният тон на декларацията, която прочете господин Савов, и това, че в нея се посочват някои нарушения и беззакония, противоречащи на Закона за деполитизацията, които уж били допуснати. Доколкото аз знам, организацията на церемонията в София на 3 март е инициатива на Министерския съвет, в осъществяването й активно е участвувал и протоколният отдел на Президентството. Така че аз съм против включването на тази точка в дневния ред.

ГЕОРГИ БАЕВ: *(от място):* Естествено е, че ще сте против.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Виждате ли как започваме да обясняваме нещата, вместо да ги предлагаме. Вие имате думата по дневния ред.

ЮНАЛ ЛЮТФИЕВ: Уважаеми колеги депутати! Като говорител на парламентарната група на Движението за права и свободи бих искал да изкажа следното становище.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Нали по дневния ред, господин Лютфиев.

ЮНАЛ ЛЮТФИЕВ: Да, да. Имаше направено формално предложение от господин Корнезов в днешния дневен ред да се включат онези точки, които са останали от петък. А именно, касае се за налагане на мораториум за изучаване на турски език и след това изслушване на информацията от парламентарната комисия, която беше командирована в Кърджали и Кърджалийски регион за изясняване на събитията и положението в този район.

Първо, категорично възразяваме днес, на това пленарно заседание да бъдат включени тези две предложения. Защо? Защото не може да се говори за

мораториум на едно конституционно право, залегнало в нашата Конституция. Не може да бъде предмет на дискусия в нашия парламент.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По същество, господин Лютфиев.

ЮНАЛ ЛЮТФИЕВ: По същество, предлагаме това да отпадне.

Второ, което е още по-съществено, информацията на комисията, изготвена от нея начело с доц. Узунов, не е минала още през нито една комисия, а още по-малко през Комисията за човешките права и националния въпрос. Освен това, дължа да уведомя всички мои колеги народни представители, че в момента се водят разговори с лидерите на отделните политически партии относно този важен проблем. Ето защо, аз предлагам днес да не се включва в дневния ред от името на нашата парламентарна група формалното предложение, направено от Корнезов.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Вие имате думата, последен, г-н Шабан.

ЯШАР ШАБАН: Член съм на парламентарната комисия за съжаление, която беше в Кърджали по-миналата седмица, и искам да направя предложението си във връзка с работата на тази комисия, господин председателстващ, а не като член на парламентарната група на Движението за права и свободи, тъй като нейното становище беше изразено от нашия говорител.

Струва ми се, че парламентарната комисия беше съставена само от трима членове - парламентарната комисия за Кърджали. Мисля, че ако становището на тази комисия беше изработено заедно, то предложенията аз лично, макар че съм си сложил подписа, не знам от кого бяха направени. Затова буди недоумение фактът, че тези предложения не минаха през нито една комисия, най-вече през Комисията по човешките права и националния въпрос.

И второ, уважаемото Бюро нека бъде така добро да се опита да отговори на въпроса, който беше поставен от колегата Сотиров.

И на трето място, струва ми се, че господин Узунов като председател на парламентарната комисия за Кърджали и за някои други райони на страната трябва още днес да се събере в пълен състав комисията, за да се обсъдят тези предложения още веднъж и да не се поставят на дневен ред за разглеждане, докато не се стигне до едно общо становище.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Преминаваме най-после към заключителната част на тези предварителни дебати. Няколко неща искам да бъдат уточнени.

Въпросът, който условно нарекохме и в петък и сега, господин Корнезов, становище на парламентарната група за Кърджали, заедно с внесения проект

за решение от група народни представители с разпореждане на Бюрото - така, както е редно, е представено: И проекторешението, и другото предложение в становището на три комисии. Едната е Парламентарната комисия по науката и образованието, преди това - на Комисията по човешките права и националния въпрос и струва ми се даже, че и на (ето, текстът е при мен), и на Законодателната комисия. Нито една от тези комисии до този момент не е представила становището си по проблема. Административно и аз се заинтересувах. Две, най-малко трите комисии ще заседават утре. Така ли е, господин Шиваров? Вашата комисия, струва ми се, че и другата комисия - по науката и образованието, утре. Така че искам да помоля господин Корнезов, а това е отговор и на разсъждението на господин Сотиров, този въпрос по тези абсолютно необходими предпоставки, днес да не бъде включван в дневния ред. Трябва наистина парламентарните комисии да дадат становището си.

И тогава ние ще разискваме това. Господин Корнезов, съгласни ли сте с това? То няма и как иначе да бъде.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: *(от залата):* Попитахте ме, но не ми дадохте думата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, не ви видях. Заповядайте. Но питам ви така просто, за да чуя и мнението ви, без това да промени правилника, надявам се.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Нямам нищо против, разбира се, да се разгледа от комисиите, но моля това да стане...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да се побърза.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: ... в четвъртък. Защото тази точка от дневния ред в края на краищата ние в петък я гласувахме и от едната, и от другата страна и я включихме в дневния ред. Сега искаме отново да я прегласуваме и да отлагаме. Но нека в четвъртък да бъдат готови комисиите!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Комисиите ще бъдат готови.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Единствено мисля, че това не е необходимо даже да минава през комисия, но както и да е... Съгласен съм, нека да бъде в четвъртък.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз наистина се обръщам ясно към ръководствата на тези комисии... Не може, господин Узунов, да вземете думата сега, просто не може. Деликатно казвам това.

Искането на господин Корнезов за това, че е изтекъл 14-дневният срок на питането, което е поставено всъщност от името на група депутати, Бюрото взима акт от това и в първия ден за отговор на питанията - това е в петък, ние ще настоим то да бъде съобразено.

Господин Корнажев заедно с господин Савов всъщност поставиха въпроса дали в днешния дневен ред да се включи един проект за декларация. По това предложение, което беше направено, се чуха и други гласове. Искам да се обединим около предложението, което Бюрото прави - каквато и да бъде декларацията, колкото и ясна да изглежда тя, за да може да бъде поставена тук, нека да мине през съответните парламентарни комисии. Още сега Бюрото ще даде този проект на тези комисии така, както изисква и правилникът. Нека те да се произнесат и ако преценят, със становище да подкрепят в една или друга форма това предложение. Господин Савов, съгласен ли сте с това? Моля?

СТЕФАН САВОВ *(от залата):* Аз не мога да си представя кои ще бъдат тези комисии...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Просто ще намерим подходящата комисия. Аз не съм гледал внимателно текста, макар че го чух.

СТЕФАН САВОВ *(от залата):* Текстът е ясен, предлагам нещо, което ще спести много спорове.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля? Да, разбрах мисълта ви. Вие предлагате въпреки това да се подложи на гласуване това, но не е възможно...

СТЕФАН САВОВ: Аз не мога да разбера какви комисии ще бъдат тези, които ще разглеждат една такава декларация. Ако помислите, ще видите, че най-доброто, което може да направим, е да гласуваме заедно тази декларация, в която нищо обидно няма за никого.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И все пак, даже от чисто редакторска или редакционна гледна точка... Не ви убеждавам. Казвам ви, че най-малко Комисията по национална сигурност и вътрешния обществен ред трябва да види този текст. Защото има и други възражения - уставите, указа за знамената и т.н. Господин Марков, седнете ви моля, много аргументи може да има.

АТАНАС УЗУНОВ *(от място):* Господин Ганев, аз държа и протестирам... *(Реплики от залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, не, това няма да може сега да стане... *(Реплики)* моля?

СТЕФАН САВОВ *(от залата):* Това да стане до края на това заседание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да се опитаме. Ще го предадем.

СТЕФАН САВОВ: Отново се чудя... *(В залата се шуми)* Да, викайте! Викайте, господа! *(Неодобрителен шум от блока на БСП)* Защото, спомняте си по-рано какво стана със символите. Защо трябва сега ние да бавим тези неща?

(Шумът в залата нараства) Аз избягвах всякакви силни думи и сега ще ги избегна. Обаче тук е въпросът да направим нещо общо и вие не искате да го направим. *(Реплики)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Комисията по националната сигурност, господин Неврокопски... Аз ще ви помоля...

ИВАН НЕВРОКОПСКИ *(До трибуната):* Господин председател, предлагам нашата Комисия по националната сигурност още сега, в почивката, да се събере и да вземе решение по декларацията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се. Вие не само ще се съберете , както казвате... *(Звъни)* Тишина!

ИВАН НЕВРОКОПСКИ *(До трибуната):* Да реши, да реши комисията...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тишина! Моля ви. Господин Неврокопски, имате текста на декларацията. Вашето разискване трябва да стане отново заедно с министъра на народната отбрана. Ще се повика той в почивката. *(Атанас Узунов се е приближил до трибуната)* Моля ви, вие взимате думата, оскърбявате Бюрото. *(Звъни)* Нали коментираме дневния ред. Ще стигнем дотам. Ще стигнем и до гласуване. Решението, което се предлага, от името на група депутати... *(Реплики)* Нали? Трябва да се гледа!

АТАНАС УЗУНОВ *(от място):*... Вие оскърбявате не Бюрото, вие оскърбявате една комисия в момента!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не! Нищо подобно. Нека да чуем, ще стигнем до гласуване.

Госпожа Илчева предложи да се ускори разглеждането на законопроекта за защита на българското семейство в целия му текст. Бюрото веднага ще привлече вниманието на двете парламентарни комисии - тази по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите и Законодателната, и да имаме едно становище бързо, за да може да се предложи на това заседание.

Господин Сотиров, по този начин въпросите, които повдигнахте, намират своето съответно място - първият в тази комисия, там ще бъде за зарята, а въпросът за турския език и неговото изучаване е в становищата, които чакаме от трите комисии. Господин Неврокопски, аз искам да ви помоля...

ВЛАДИМИР СОТИРОВ *(от място):* А питането?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Кое питане?

ВЛАДИМИР СОТИРОВ *(от място):* Питането до министъра.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Искам да ви кажа, че това питане се прави най-малко в утрешния ден. Направете го в писмена форма тогава, за четвъртък, този въпрос, и ще получите отговор същия ден. Направете го в писмен вид.

Господин Неврокопски, аз не зная не сте достатъчно убеден във връзка с искането за политическата реабилитация. Тук въпросът не е само на Законодателната комисия, вярвайте, дайте кредит на Бюрото, ние ще се свържем веднага с правителството, не само за 38 постановление. Аз зная. Не е толкова и само за парите. Нека да направим ние своя справка и аз лично поемам...

ИВАН НЕВРОКОПСКИ *(от място):* Въобще не е за парите, господин председател, а е за политическа реабилитация.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Знам, знам. Знам проблема. Знам проблема така, както предшествуващото Девето Народно събрание... *(Реплики на Иван Неврокопски от място)*

Дайте право на Бюрото като оправомощен орган от самите вас. То ще направи съответната консултация с комисиите още до почивката и ние ще разискваме този въпрос по възможност според мен веднага на следващото пленарно заседание. Нека това да го възприемем.

Господин Георги Марков е останал с впечатление, че има неточност в публикувания в Държавен вестник Закон за собствеността и ползуването на селскостопанската земя. Аз искам да го помоля заедно с ръководството на Законодателната комисия да се направи една проверка, да не го включваме сега в дневния ред, и щом това е така, народните представители, разбира се, ще гласуват и ще стане под формата на отстраняване на фактическа грешка. Но, ако е така, трябва внимателно да го видим. Съгласни ли сте с това? Добре би било.

Вторият въпрос, който се поставя от господин Марков, е свързан, както казва той, с искане Бюрото да направи информация за работата на Комисията по досиетата. Това не би трябвало да бъде така. Но ще кажа, че ръководството на Народното събрание направи няколко пъти срещи с ръководството на тази комисия, господин Марков. Мисля, че тази комисия именно ще бъде задължена да даде отговор за спазването на правилата, които сме приели. Моля ви, не взимайте думата.

ГЕОРГИ МАРКОВ *(от място):* Друго казах!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Казахте много добре...

ГЕОРГИ МАРКОВ *(от залата):* Не, не, друго казах!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз ще ви кажа какво сте казали, да видите, че помня. Искате да кажете, че Бюрото е трябвало да излъчи една своя група или самото то, която група или то, да провери от своя страна дали има "агенти" в ръководството на самата комисия. Бюрото ще ви даде своя отговор още в четвъртък заедно с цялостна информация по въпроса.

Моля господин Жан Виденов, който направи разсъждение, да вземе учас-

тие в заседанието на комисията.

Господин Лютфиев изтъкна свои мотиви по искането за отлагане на въпроса за Кърджали. Искам да кажа, че ние наистина трябва да почакаме. Господин Узунов, моля да разберете. Направените искания от народните представители имат характер на предложение за решение. Ако не сте ме разбрал, ще Ви повторя още веднъж, че Бюрото и лично аз Ви се извиняваме, ако сте счел, че някой от нас иска да засегне комисията и нейната работа. Вашата информация ще бъде чута, но във връзка с нея има постъпил проект за решение. Нека чуем становището на тези комисии. Бюрото ги задължава официално да направят това най-късно утре и да ги включим в дневния ред на първото пленарно заседание.

Гласуваме раздадения дневен ред. В зависимост от резултатите на комисията и справката в Законодателната комисия този и другият проблем ще бъдат включени. Комисията ще го разгледа в почивката. Господин Неврокопски обяви заседание на Комисията за националната сигурност. Той ще покани и министъра на народната отбрана и ние ще чакаме резултат. Текстът е раздаден и те ще работят по него. Моля и вносителите на декларацията да вземат участие в тази дискусия.

Дневният ред се приема при 254 гласували за, 33 против и 7 въздържали се.

ДНЕВЕН РЕД:

1. Второ четене на законопроекта за уреждане на стари задължения по банкови кредити.

2. Второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол

3. Първо четене на законопроекта за изменение на указ N 1094 за духовното стимулиране.

4. Промени в структурата на Министерския съвет.

5. Доклад на Мандатната комисия за резултатите от проверката за законността на изборите за Седмо Велико Народно събрание, проведени на 10 и 17 юни 1990 г.

Преминаване към разглеждането на точка първа:

Второ четене на законопроекта за уреждане на стари задължения по банкови кредити

Има думата по процедурен въпрос Росен Илиев.

РОСЕН ИЛИЕВ: Уважаеми господин председателстващ, драги колеги! Имам процедурен въпрос към Бюрото на Великото Народно събрание. Знае

ли то за възванието, което се оставя в личните шкафчета на депутатите от Симеон Втори в парламента на Република България?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз не зная за това. Благодаря, господин Илиев. *(Звъни)*

По тази точка от дневния ред ние се разделихме с искане да се предложат последните две редакции на тогавашните # 4 и 5.

Има думата председателят на Комисията по икономическата политика господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Уважаеми господин председателствуващ, уважаеми дами и господа! От Закона за уреждане на старите задължения по банкови кредити остана да се редактира решението на Великото Народно събрание по # 4 от преходните и заключителните разпоредби.

Предлагаме следния текст: "Задължава Министерския съвет и Българската народна банка в срок до шест месеца да предложат законопроект за създаване на финансова институция за спестяване и кредити за строеж и покупка на жилища, която да уреди компенсирането на стари жилищно - спестовни влогове на граждани с доказани жилищни нужди". Това е предложението за решение от комисията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли друга комисия предложение по този въпрос?

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Не сме го гледали. Сега го получихме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Погледнете го.

Има думата господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: В предишния текст беше включен и текст за гражданите, работили по 70 постановление на Министерския съвет, но сега го изключихме, тъй като техният въпрос се решава с постановление на Министерския съвет. Няма нужда от законодателен акт.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител господин Илич Цветков.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Многоуважаемо председателство, многоуважаеми госпожи и господа народни представители! Законопроектът, който искаме от Министерския съвет и Българската народна банка, ще разгледа въпроса за създаване на финансова институция за спестявания и кредити за строеж и покупка на жилища, но тя трябва да уреди и компенсирането на старите жилищно - спестовни влогове на граждани с доказани жилищни нужди. Тоест, трябва да се сложи "и". Иначе излиза, че този законопроект трябва да разглежда единствено уреждането на компенсирането на стари жилищно - спестовни влогове.

Искам да кажа, че лично мен това решение, което евентуално ще вземем,

ако го гласуваме, не ме удовлетворява и смятам, че не удовлетворява и тези, които досега са стискали своите влогове. Мисля, че този шестмесечен срок няма да накара хората да запазят своите влогове в банката и би следвало Министерският съвет да предприеме някакви мерки по отношение на влоговете на тези граждани.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата госпожа Елена Поптодорова.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Искам да напомня на някои от представителите в събранието, а на тези, които не знаят, да съобщя за петицията, която са изготвили членовете на Движението "Дом за всеки". Искам да поясня, че намерението на членовете на това движение е да започнат ефективна гладна стачка от утре, ако не бъде гласуван законът по начин, който да удовлетворява хората, чакали между 25 и 30 години за жилище. Мисля, че ние като народни представители, не можем да отминем с безразличие този факт. Необходимо е да вземем акт от острата жилищна нужда, която е притискала тези хора в продължение на десетилетия .

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това е допълнителен и много важен аргумент.

Има думата господин Ескенази.

ИЛКО ЕСКЕНАЗИ: Уважаеми народни представители! Този текст поставя пред мен въпроса дали може с решение Народното събрание, респективно Великото Народно събрание да задължи някакъв орган да внесе определен законопроект. Това проекторешение ме изненадва в момента. Аз не бих отговорил категорично, но изпитвам основателни съмнения, че може да бъде задължен един орган да внесе законопроект. Може би, ако самото Народно събрание желае това, може да изготви законопроекта, но в този си вид това проекторешение ме смущава.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Джеров.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: В момента ние разминяваме, че няма пречка да се вземе такова решение. Още повече, че то задължава Министерския съвет да предложи законопроект. Вече в рамките на внесеното тук ние ще огледаме съдържанието (Имам предвид цялото Велико Народно събрание) и не би имало пречка да бъде задължен Министерският съвет. Моето лично становище е, че може да се приеме подобно решение, а за съдържанието на внесения законопроект тепърва ще говорим, когато той бъде внесен. Ако отговоря на изискванията - ще го одобрим, ако не отговаря на изискванията - ще го върнем, ще го допълним, ще го доредактираме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Имате думата, господин Карадимов.

РОСЕН КАРАДИМОВ: Господин председател, искам да взема отношение по същия въпрос, по който и госпожа Елена Поптодорова говори. Знаем, че Вие сте запознат с него. Той е много тежък. Всички сте видели хората отвън. Аз по никакъв начин не искам да блокирам второто четене на законопроекта. Ясно ми е, че не можем в една преходна разпоредба да решим толкова жесток за хората въпрос - става въпрос за дългосрочните жилищни влогове и за хора, чакали от 15 до 30 години. Има организирано специално дружество за хората, които имат влогове с лихвоточки - от 135 хиляди до 195 хиляди. Това дружество е асоциирал член на "Дом за всеки". Те предлагаха някаква система, по която да разпределят с тяхно участие жилища от наличен фонд и т. н. Въпросът, пак казвам, е много сложен и аз специално ще се обърна в питания към правителството, за да видим дали то няма някакъв свой поглед за решаването на този проблем, тъй като законодателното (очевидно е) трудно ще бъде решен в един параграф от закона. Но тъй като сме на второ четене ще взема конкретно отношение по текста, господин председател.

В текста се казва, че се задължава Министерският съвет и Българска народна банка и т. н. да учреди финансова институция за спестяване и кредити за строеж и покупка на жилища, която да уреди компенсирането на стари жилищно - спестовни влогове на гражданите с доказани жилищни нужди. Може би аз не мога да разбера за какво точно става въпрос, но това някаква гаранция ли е, че ще получат жилища или ще бъдат компенсирани съобразно инфлационните процеси старите спестявания по влоговете на тези хора? Доколкото аз разбрах от разговора с тях тази компенсация не ги интересува толкова. Интересува ги, особено тези с доказани жилищни нужди, реалното получаване на жилища. И тъй като в края на изречението става въпрос за доказани жилищни нужди аз все си мисля, че Комисията по икономическата политика е имала предвид някакъв вид получаване на жилища и някаква друга такава възможност - дали това ще бъде на стари цени от останал, макар и ограничен фонд или нещо друго. Иначе не виждам защо няма да компенсираме влоговете на всички, особено дългосрочните. Моето изказване е по-скоро въпрос, отколкото предложение, защото не ми е ясен този текст, господин председател.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И моето впечатление е, че компенсирането е нещо свързано с паричното уточняване на тези влогове. Има думата господин Мулетаров.

Господин Карадимов и госпожа Поптодорова, Бюрото също има текстовете и предложенията на всички тези, които се тревожат, че от много години

имат жилищни влогове и не са получили никакви жилища. И по своя инициатива Бюрото днес изпрати на министър - председателя този въпрос. Едно копие от текста се предаде на ръководството и мисля, че вече са го получили в Комисията по труда, социалната защита и осигуряване на гражданите, но още до петък (не е късно) ние трябва да имаме едно ясно становище на правителството. Вярно е, господин Карадимов, че този текст не може да покрие онази тревога затова ние сме изпратили на министър - председателя писмено предложение и заедно с вас ще чакаме едно ясно становище.

Имате думата, господин Мулетаров, извинете ме за прекъсването.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Аз възприемам идеята & 4, който съществуваше в законопроекта за уреждане на стари задължения по банкови кредити да отпадне от законопроекта. Не е правилно такъв текст да съществува в него. Не съм убеден, че предоставеното ни за обсъждане проекторешение, което се издава в замяна на & 4 е правилно и по-скоро моите съждения се доближават до тези на колегата Ескенази. Защо?

На първо място, съгласно конституцията право на законодателна инициатива имат органите, които са изброени в съответния текст от нея. Обстоятелството, че те имат право на инициатива поставя първия въпрос: Може ли Народното събрание да задължава един орган, на когото конституцията е предоставила инициативата да я осъществява? Това противоречи на самата терминология и може би трябва отново да се огледа този въпрос.

На второ място, поставените допълнително и сега въпроси във връзка с тези движения "Без дом" и "Без жилище" налагат още по-прецизно да се огледа едно подобно решение. То може би трябва да се замени с предложение или да придобие друга форма, но ми се струва, че не може да се възприеме в тази форма, в която се предлага. И не на последно място ние задължаваме Българската народна банка да предложи законопроект, но тя по начало няма право на законодателна инициатива. И в тази част проекторешението също търпи корекция.

Затова предлагам този въпрос да се обсъди още веднъж като се вземе предвид и това, което госпожа Елена Поптодорова предложи, а Росен Карадимов се присъедини към нея и да го снемем сега, а да си приемем закона с последния му параграф така, както беше предложен предварително, тъй като това не е в пряка връзка със самите текстове на закона. То може да бъде прието винаги и на следващите заседания.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Искам да помоля господин Вълчев да вземе думата. Нали проследихте дискусията, господин Вълчев?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ТОДОР ВЪЛЧЕВ: Господа народни представители, ние многократно се връщахме към този проблем в хода на дискусията и вие вероятно си спомняте, че аз подчертах - тук става дума за една многочислена категория от граждани, които са най-ощетени и за които ние по-малко време отделихме, отколкото за онези, които вече имат жилища. Тук става въпрос за хора, които не са получили жилища. Аз подкрепям това решение на Комисията по икономическата политика, което ни се предлага. Тук се оспорва дали да бъде решение или не. Ще решите този въпрос вие. Но по въпроса, който се върти около думата "компенсиране" ви предлагам следната редакция, господин председателстващ.

След като минем по текста, че задължава Министерския съвет и Българската народна банка в срок от 6 месеца да предложи законопроект за създаване на финансови институции за спестяване и кредит за строеж или покупка на жилища - и сега е важно - която да уреди вместо "компенсирането" да запишем: "справедливото решаване на проблемите на притежателите на стари многогодишни (над 10 години) жилищно - спестовни влогове на гражданите с доказани жилищни нужди! Предлагам вместо компенсиране да се запише: Справедливото решаване на проблемите на притежатели на стари жилищно-спестовни влогове. Това ви предлагам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодари ви, но трябва да се направи едно разсъждение с вас и господин Джеров, както и господин Карамфилов. Защо трябва със законопроект да се урежда това? Господин Вълчев, защо трябва да се внесе в срок от 6 месеца законопроект и правителството да каже как справедливо да се уредят проблемите на притежателите на стари жилищно - спестовни влогове? Защо е нужно законопроект да се внася? Вие казвате "институция, която", не може ли Министерския съвет сега да го задължим в определен срок да уреди справедливо въпроса по вашия текст? Това е по-важното. Кажете защо трябва да има законопроект - това не мога да разбера.

ТОДОР ВЪЛЧЕВ: Законопроект е, за да се създаде институцията. Необходимо е да се създаде институция и тя може да бъде създадена само със законопроект.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Институции - много. Министерства, комитети и ведомства - с ранг на министерства - да.

ТОДОР ВЪЛЧЕВ: Вие ме питате в област, в която не съм компетентен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Вижте какъв е въпросът, който се поставя, господин Костов! Ако следите тази дискусия - трябва ли да има законопроект или е достатъчно Министерският съвет да бъде задължен от парламента в определен срок да уреди проблемите на притежателите на стари жи-

лищно - спестовни влогове? Защо законопроект за институция, която да се занимае с това уреждане? Мисля, че това не е добре като конструкция. Господин Вълчев, вярвайте ми, Министерският съвет може да създаде всичко. Ами наредбата за разпределение на жилищата е акт на правителството! Разбирате ли?

Господин Джеров, предложението този път на Бюрото (Господин Карамфилов, моля за внимание) е да се обсъди възможността да бъде задължен Министерският съвет в определен срок да уреди проблемите (служа си с терминологията на господин Вълчев), на притежателите на стари жилищно - спестовни влогове, които не са получили жилища. Може да се каже и по-прецизно. Мисля, че това не е въпрос на законопроект и нека не го решаваме по микрофоните.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Не става дума за решаване по микрофона. Действително това са норми, които поначало биха могли да залегнат в един подзаконов акт като постановление на Министерския съвет примерно. Но нека да видим каква е нашата цел. Ако ние искаме да оправомощим Министерския съвет да издаде един нормативен акт и го задължаваме да го направи, това може да стане с подзаконов акт. Ако обаче ние държим на това как ще бъде уреден този въпрос, тогава вече трябва да го вземем в наши ръце. Следователно тук трябва да видим какво търсим. Ако е въпрос за делегиране, това е най-лесно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ние делегация няма да правим.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Помислете по въпроса дали Народното събрание иска да провери как точно ще бъдат уредени тези обществени отношения или ще оправомощи правителството. До това се свежда целият въпрос. И едното е правилно, и другото е правилно според целта, която преследваме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Младенова поиска думата по този въпрос.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Само една реплика. Първо, в подкрепа на казаното от председателя на Законодателната комисия.

Смятам, че това следва да се уреди, но моето убеждение е, че се урежда с # 4 на закона. В подкрепа на този мой мотив ще ви кажа, че сме затрупани със заявления на граждани, включително и щафетна гладна стачка. Представени са редица искания от групи с ръководството: Виктория Симеонова, Лазар Сихеро, Румен Николов и т. н., които имат жилищно-спестовни влогове средно от 15 до 30 години и не са обезщетени, нито им е решен въпросът. Не са получили жилища, а нещо повече - има случаи, в които те са сключили договори за закупуване на жилище, но по вина на общините, тъй като създадохме доста затруднения във временните управи и правомощията на тези временни управи,

не са преведени средствата. Всъщност правомерните граждани са ощетени от неправомерно поведение на администрацията. Ние сме длъжни да помислим за това.

Струва ми се, че не бива да делегираме правата на Министерския съвет, а тук, в Народното събрание, в Комисията по икономическата политика и в Бюджетната комисия и с ръководството на Българската народна банка да се постараем да дадем отговор на въпроса. Аз смятам, че това трябва да стане със законов акт.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Венцеслав Димитров поиска думата. Още по-добре ще бъде, ако можем да решим въпроса сега, с една дискусия и в почивката със заседания на комисиите.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Това, което сега се опитваме да решим, бих щрихирал по следния начин: Ние искаме да уредим хората, които са имали пари дълго време в Държавна спестовна каса и нямат жилище. Ясно е, че от инфлацията тези хора губят и не могат да намерят начин за финансиране на бъдещия си строеж или покупка на жилище. Това е първият въпрос.

Мисля обаче, че не бива да спираме само дотук, защото за тези хора би могло да се намери някакво решение. Ние трябва да търсим решение и за хората, които въобще са без жилище, независимо от това дали те имат или нямат пари. Разбира се, тези, които имат пари и на които парите дълго време са стояли в банката, трябва да имат някаква привилегия, някакъв плюс, нещо допълнително да им се даде. Това обаче не означава, че трябва да забравим хората, които нямат пари и въпреки това от днес нататък те ще искат да строят.

Аз вече казах, че при тези лихвени проценти, даже и да се намалят наполовина, въобще всякакъв строеж в България по частен път на съвършено пазарен принцип е невъзможен. Затова ние трябва да проучим опита на другите страни и да видим как държавата осъществява подкрепата на тези хора, които искат да строят. Дали това ще се изрази в лихвените проценти, дали в заемите или цените, не знам, но въпросът стои открит. Бюджетът по някакъв начин трябва да се включи.

Ясно е обаче, че в този момент бюджетът не може да се включи не само защото няма пари, но чувствувам, че тук няма и идеи - нито бюджетът знае как, нито Българската народна банка знае как да направи това, нито Държавна спестовна каса.

Затова аз смятам (а такова беше предложението сутринта и в Комисията по икономическата политика), че в Закона за кредитно дело трябва да има специален раздел, който да включва създаването на кредитни институции, кредитно- спестовни институции, които да служат за кредитиране на жилищното стро-

ителство като към тях по някакъв начин се включи и държавният бюджет.

Това мога да ви кажа от икономическа гледна точка. Не знам от юридическа гледна точка как стои този въпрос. Ние обаче психологически трябва да дадем надежда на хората, че те и в бъдеще ще могат да строят, да се даде кураж на тези хора, които са държали по повече от 15-20 години парите си в Държавна спестовна каса, като им се каже: Не ги теглете, не ги харчете, защото утре с тези пари или с непрекъснатото поддържане на депозити в тези влогове сте добили някакви плюсове, някакви привилегии, които в новия закон ще ви се признаят и ще ви се даде право да строите при по-изгодни условия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Искам да напомня, че много от нас познават исканията на хората, които с тревога стоят сега около Народното събрание. Става дума не толкова да се съхрани възможността да строят, а и за един друг начин на разпределение на жилищата, който е налице. Това е друг проблем и смятам, че в почивката и той трябва да бъде разгледан.

Думата има господин Марков.

ГЕОРГИ МАРКОВ: Стана ясно, че проблемът се отнася до много граждани. В момента нормативно уредбата е разпокъсана - предимно в актове на Министерския съвет като например Наредбата за кредитната дейност, Наредбата за разпределение и продажба на жилища, а съществуват известни разпоредби и в отделни актове на Народното събрание, в Закона за териториалното и селищното устройство и т.н.

Според мен проблемът за тези хора, които толкова години бяха кредитори на жилищното строителство, десетки години бяха включвани в първа група, но така и не получиха жилища, трябва да бъде решен законодателно. Това е въпрос на жилищна политика спрямо тези хора. Затова трябва да задължим правителството да внесе законопроект на базата на внимателното обсъждане тук и на многото писма, които всеки ден получаваме, тъй като има и много предложения на гражданите, а ситуациите сами по себе си са най-различни. Така че трябва да се вземат рационалните зърна от тези предложения.

Задължаването обаче на Министерския съвет да внесе законопроект в никакъв случай не трябва да става с правна норма, да става със закон, тъй като законът съдържа правни норми, които представляват общи правила за поведение. Ние тук не задължаваме Министерския съвет да изработи правилник за приложението на този закон, а го задължаваме да внесе един законопроект и това трябва да стане с отделно решение.

Ние не трябва да бягаме от отговорност и да прехвърляме на правителството да реши този проблем. Видя се, че досегашните правителства и въобще изпълнителните органи не са в състояние да решат жилищния проблем у нас.

Крайно време е висшият законодателен орган да се заеме с проблема и законодателно да се каже на хората - ще решим проблема им, няма ли, ако ще го решим - как, в какви срокове и то на базата на задълбочено обсъждане.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Радославов.

СТЕФАН РАДОСЛАВОВ: Искам да предложа изход, ако е възможно.

Доколкото си спомням, преди време господин Ахрянов предложи законопроект за изменение на чл. 20 от Закона за политическите партии, съгласно който сега фирми на политически организации не плащат данъци. Ако това изменение се приеме и задължим фирмите да си платят данъците за миналата година, по неофициални данни това ще донесе на бюджета приход от 1 млрд. и 700 млн. лв. Тук ставаше дума да се намерят 1 млрд. лв., за да се реши въпросът на тези хора, които сега поставят този въпрос. Предлагам да се огледа този въпрос и да се приберат тези 1,7 млрд. лв., за да се запуши дупката.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Жан Виденов.

ЖАН ВИДЕНОВ: Уважаеми членове на Бюрото, уважаеми колеги народни представители! Аз мисля, че въпросът все пак не опира до пари, пък дори и от порядъка на 1 млрд. и 700 млн. лв. Въпросът опира до жилища, каквито в момента липсват. Мисля, че са абсолютно прави и господин Венцеслав Димитров, и господин Георги Марков. Ако отминем сега този въпрос с мълчание, прав е господин Венцеслав Димитров, че след шест месеца може би в тази страна няма да останат жилищно-спестовни влогове. Защото те просто няма да бъдат необходими на хората и защото хората ще бъдат икономически притиснати да ликвидират тези влогове. А все пак жилищно-спестовният влог, особено дългогодишният, е едно право на гражданина, което той може да предяви пред държавните институции и да получава на това основание някаква възможност да се сдобие с жилище.

От тази гледна точка на мен ми се струва, че е прав господин Георги Марков, като предлага отделно решение на Великото Народно събрание, но в това решение сроковете просто трябва да бъдат по-кратки. Шест месеца е изключително дълъг срок.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Точно така е!

ЖАН ВИДЕНОВ: Не може да бъде повече от два месеца в тази обстановка.

И може би е необходим един общ запис в преходните разпоредби и на закона, който сега разглеждаме. Това няма да е излишно, но нека в този общ запис да стане ясно, че някой се задължава - Министерски съвет ли, министерс-

тво ли, Народно събрание ли, - да предложи система, чрез която да се гарантира справедливото решаване на въпроса и проблемите на дългогодишните собственици на жилищно-спестовни влогове. Това е една гаранция.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Карамфилов, председател на Комисията по икономическата политика, може би вече е готов с едно предложение.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Уважаеми колеги, аз предлагам следния текст за решение на Великото Народно събрание: "Задължава Министерския съвет в срок до три месеца да уреди справедливо кредитирането, строежа и покупката на жилища на граждани със стари, многогодишни жилищно-спестовни влогове, с доказани жилищни нужди."

Бих искал да дам и едно пояснение. Много приказки се изприказваха. Тези граждани не могат да бъдат удовлетворени, ако не се измени цялата система на кредитиране, начин на строеж, начин на покупка и разпределение на жилищата. Затова в термина "уреждане" вече правителството ще има предвид дали е нужно да се създава законопроект, дали е нужно да се изменя кредитната система, дали е нужно да се създават облекчения на лихвения процент и редица други преференции , за които всички сме убедени, че тези граждани, държали своите влогове дълги години, трябва да бъдат предпазени от сегашната инфлация и трябва да им се създаде възможност да получат жилища.

Смятам, че този текст и този срок са достатъчни като възможност за правителството да реши този въпрос.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Цветков има думата. И да приключваме. Мисля, че трябва да вземем едно решение.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Аз просто се учудвам как може от нещо толкова ясно на глед да се създават толкова много проблеми. Не виждам какво толкова ви шокира от това, че ще вземем едно решение. Ясно е, че не може да влезе в законодателния текст. Добре, съгласихме се с това. Нека да гласуваме този текст, който ни е предложен. Предложен ни е текст, с който да задължим Министерския съвет да създаде законопроект, защото това действително е един много сложен проблем. И този законопроект ще урежда следното нещо: Формирането на тази финансова институция; този законопроект ще урежда как ще стават кредитирането и строежът на жилища за всички граждани; този законопроект между другото и като друго, допълнително условие ще трябва да уреди и компенсирането на стари жилищно-спестовни влогове на граждани с доказани жилищни нужди. Какво толкова сложно има в случая за разбиране! Аз предлагам да прекратим дискусията. Действително това трябва да бъде законопроект. Ние задължаваме Ми-

нистерския съвет да направи законопроект, който ние ще обсъдим тук . Съгласен съм срокът да бъде по-кратък - три месеца, даже ако може и по-кратък, но все пак срокът трябва да бъде реален. Нека да бъде един срок от два месеца. Могат ли да се справят в този срок? И да прекратим дискусията, да гласуваме текста. Как ще бъдат компенсирани тези стари жилищно-спестовни влогове, това ще го предложи Министерският съвет. Може да стане и чрез земята, върху която ще се строи. Това е един начин да се осигури един бъдещ строител на жилища. Но нека да оставим Министерският съвет да подготви текст и ние да обсъждаме конкретния текст. А сега да гласуваме това решение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Цветков, имам само един въпрос към вас, макар че не влизам в разговор с вас. Всичко това е ясно, но е ясно, че ще става дума за институция за спестяванията и кредитите, а не за реалното получаване на жилищата. Това е текстът, разбирате ли? И затова господин Вълчев се опита да прибави материално-правния проблем, т. е. да се уредят и жилищата. Това е нюансът - ще дойде един законопроект за финансова институция, за спестявания и кредити и компенсиране, както казвате вие, но това още не е реалният проблем за задоволяване с жилища. Мисълта на господин Жан Виденов е с това да се обогати, това е редно да стане.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Аз съм съгласен, че мисълта е такава, но тук се получава следното нещо. Първоначално беше предложено да се създадат финансови институции и система. Но понеже по същия начин се подходи и в Комисията по икономическата политика и от едно конкретно предложение, което аз представих в тази комисия как да се реши въпросът по жилищно-спестовните влогове на гражданите, се стигна до това, че този въпрос не можел да се реши веднага и накрая се стигна до едно решение, което общо взето, се обърка много.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, то е ясно в тази му част. *(Господин Велко Вълканов идва при председателстващия, присъединяват се и други господа и започва консултация)*

Господин Вълканов, ако се задължи Министерският съвет да внесе в един кратък срок от два-три месеца законопроект за създаване на институция - финансова или друга, за спестяване и кредити за строеж и покупка на жилища, която институция да урежда компенсирането на стари жилищно-спестовни влогове на граждани с доказана жилищна нужда и въпроса с реалната покупка на жилища на лицата, заварени от закона, с налични спестовни влогове?

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: В двумесечен срок да внесе законопроект за уреждане на такива и такива въпроси, а не за създаване на институции.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да, това е много правилно. Създаването на институция може да стане и утре, въпросът не е до създаване-

то на институция. *(Консултацията продължава)*

Няма да бъде прецизно, ако ние тук пет души на ухо се опитаме да направим един текст, който да задоволи реалните потребности, затова в почивката този въпрос да се обсъди. Моля, господин Вълчев, да участвувате, защото тук става дума повече за жилища, отколкото за компенсиране на старите жилищно- спестовни влогове.

Следващият текст, господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Параграф 5 от преходните и заключителните разпоредби на закона.

Предлага се следният текст: "Лихвеният процент, определен по чл. 1, ал . 1, точка 1, буква "а" и "в", се прилага и когато се ползува кредит за разликата между стойността на отстъпеното в обезщетение жилище и отчуждения недвижим имот, на основание влезли в сила заповеди по чл.100 от Закона за териториалното и селищното устройство до обнародването на настоящия закон."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това е предложението на комисията?

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Да, това е предложение на комисията, в полза на което искам да изложа няколко аргумента.

Първият от тях е до изменението на чл. 102 от Закона за собствеността и чл. 75 от Закона за териториалното и селищното устройство, влезли в сила и валидни до 23. 04. 1990 г., отчужденитe имоти се оценяваха по наредбата за цените на движимите имоти, а не по пазарни цени.

Второ, тази категория граждани стават собственици на дадените им в обезщетение жилища по силата на издадените заповеди и при ползуването на кредити за тяхното доплащане трябва да бъдат поставени при еднакви условия с гражданите , посочени в чл. 1, ал. 1, точка 1 на настоящия законопроект.

Или & 5 създава преференции на граждани, които имат заповеди по чл. 100 и имат право да ползуват кредити с облекчен, т. е. с предлагания по този законопроект лихвен процент. Тук не се включват граждани, чиито имоти са отчуждени, които претендират за лихвен процент по отменената тарифа за лихвите. Допуснатото отчуждаване и обезщетяване на тази категория граждани произтича не от лихвената политика на държавата, а от прилагането на Закона за териториално и селищно устройство и другите нормативни актове, свързани с отчуждаването на техния имот. На такива граждани държавата, респективно Държавна спестовна каса, досега е отпуснала заем около 1 млрд. лв. Годишният размер на лихвата, ако трябва да им признаем тази преференция, възлиза на 280 млн. лв.

Така че тези депутати, които претендират и настояват да се облагат с 2 на

сто лихва тази категория граждани, моля да посочат от кое перо на бюджета ще се вземат тези 280 млн. лв. годишно.

Всички съзнаваме,че някои от тези граждани са били неправилно отчуждени и всъщност засегнати от неправилното прилагане на Закона за териториалното и селищното устройство. Но ако те продължават да плащат лихва от 2 на сто, самите те ще бъдат поставени в едно изключително привилегировано положение в сравнение с гражданите, които 20 години и повече са депозирали жилищно-спестовни влогове и все още нямат жилище.

И най-съществено е това, че сумата е изключително голяма и бюджетът не може да я понесе.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има председателят на Законодателната комисия.

Аз се смущавам, че миналия път отложихме тези две малки теми, за да дойдем тук със съгласувани текстове. Сега виждам, че комисиите изобщо не са се събирали заедно. Имате думата.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Тук сега сме в пълно различие с господин Карамфилов. Миналия път застанах на становището, че този вид кредити, които са дадени на гражданите не защото те са ги поискали, а защото са им били наложени, трябва да запазят лихвения процент, при който те са сключени. Не бих искал повторно да аргументирам това становище, затова предлагам следната редакция на &5:

"Разпоредбите на този закон не се прилагат по отношение на кредитите в размерите, определени в Наредбата по отношение на кредитите в размерите, определени в Наредбата за кредитната дейност на ДСК, отпуснати от Държавна спестовна каса на граждани за заплащане на разликата между стойността на отчуждения и отстъпения в обезщетение имоти. Разликата в лихвите по тези кредити , съобразно разпоредбите на чл. 1, са за сметка на бюджета."

Така виждам нещата и според мен това е най-правилното. Но все пак във връзка с моята обосновка аз бих помолил господин Карамфилов като специалист да каже какви бяха лихвите върху тези заеми и какви ще станат сега, ако приложим действително разпоредбата, която той даде тук пред вас преди малко.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Георги Марков има думата по този въпрос.

ГЕОРГИ МАРКОВ: Колеги, тезата беше ясна на председателя на Комисията по икономическата политика. Тези хора, сега говорих и с Венцеслав Димитров и в това има основание, са били обезщетявани не от лихвите, а са били ощетявани от един несправедлив закон и най-вече от една несправедлива Наредба

за цените на недвижимите имоти от 1979 г., която беше предхождана също така от една несправедлива тарифа за цените. Тук обаче явно е, че трябва да дадем два-три драстични примера. Оставям настрана, че чантата в момента ми е пълна с писма от петък насам от такива граждани. И не знам тук дали, арх. Стайнов го виждам че е тук, не знам Иван Кръстев, това са бившите министри на строителството, архитектурата и благоустройството, респективно на Комитета по териториално и селищно устройство, които внасяха обикновено в Министерския съвет приемането на тази наредба за цените, респективно тарифата. Те се приемаха с постановление на Министерския съвет. Тук става дума за драстично ограбване на голям брой български граждани. Ограбване, значи отчуждаване, граничещо с конфискация, защото ти отчуждават земята, взимат ти земята, но държавата не те обезщетява със земя, а държавата ти дава само право на строеж, което е ограничено вещно право върху чужда вещ. При това първа зона, забележете, жилищно-строителен парцел за столицата на бул. "Витоша", където аз живея, 10 лв. е квадратен метър, а право на строеж в "Люлин" върху държавна земя - 27 лв. на квадратен метър.

И второ, смятам, че господин Стайнов и господин Кръстев няма да отрекат, че дори се стигаше до парадокси, за да се угоди на този или онзи за конкретни случаи се изменяше законът. В 1984 година, господин Стайнов сигурно няма да отрече, че по случай един конгрес на партията изменихте чл. 71 на Закона за териториално и селищно устройство и се отчуждаваха имоти на граждани, забележете, колеги, не за ново строителство, а се отчуждаваха ей-тук на бул. "Толбухин" до "Ялта" партерните етажи на жилищни сгради, за да се направят магазини, които така и не се направиха, ама турихме перденца, та като минава вояжът на господин Живков за НДК да виждат чужденците каква магазинна мрежа сме развили. Е, какво да правят тези хора? Кой е виновен? Бил виновен законът! Ама кой го прие този закон? Нали висшият орган на държавна власт - старото Народно събрание. Ще му берем гайлето сега ние. Какво да правим! Аз друг начин не виждам .

Аз ще гласувам за предложението на господин Джеров и моля, ясен е спорът, две са хипотезите - едната е на господин Джеров на Законодателната комисия, а другата на Комисията по икономическата политика, но искам гласуването да се отбележи по парламентарни групи.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Орбецова поиска думата.

ВРЪБКА ОРБЕЦОВА: Уважаеми колеги, след това, което казаха специалистите и на което ние трябва да вярваме (имам предвид и това, което преди малко каза господин Георги Марков) аз бих искала само да подкрепя предло-

жението на господин Джеров, защото желанието на хората, които са обезщетени (без да са желаели това) не е взето предвид въобще - следователно, това е нарушаване на едно тяхно право и сега трябва да има някакъв начин те да се диференцират от другите.

Аз не разбрах защо от # 6 преди отпадна изречението "граждани, обезщетени и подлежащи на обезщетяване с жилища срещу отчуждени недвижими имоти, плащат стойността им по условията на ценообразуването към датата на отчуждаването."? Може би защото е предмет на друг закон, но ако това е така, трябва да стане много ясно, защото не е въпрос само на преференция на лихвения процент, а действително е преференция по отношение на цените, защото те са отчуждени по един начин и им е платено по един начин, а след това се обезщетяват в новите условия (ако въобще се обезщетят) - по вече съвсем други, неизгодни за тях условия. Аз бих желала по това да се внесе някаква яснота, защото хората, които слушат, хората, които се третират като обект на тези закони, имат много голям страх и ние виждаме колко голямо социално напрежение се създава.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Каракачанов.

ДОНЧО КАРАКАЧАНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми госпожи и господа народни представители! По този въпрос аз вече един път взех думата и казах, че онова, което изтъкна господин Джеров, председател на Законодателната комисия, онова, което сподели и господин Георги Марков, споделям напълно. Това беше и становището на Комисията по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите и сега още един път искам да взема думата, за да кажа това като строител.

Аз лично като строител, който е ръководил изграждането на три-четири хиляди апартамента, съм гледал в очите и съм изживявал страданията на баби, дядовци и други, чиито жилища са били събаряни и в замяна на това са им давани по една гарсониера или по едно двустайно жилище, което не се равнява на 200 - квадратовия му двор, на стаите му, на онези удобства, които е имал в къщата си, а освен това е длъжен да взема и заем, което ние го принуждаваме и този заем да го плаща с неимоверно големи лихви.

Ето защо, аз подкрепям, че разликата между стойността на отчуждения имот (който е отчужден не по негово желание, а по принуждение) лихвата трябва да остане такава, каквато той е приел тогава, когато му е отчужден имотът, тъй като той не е желал да бъде отчуждаван неговият имот.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Господин Каракачанов, вие сте секретар на комисията и трябваше сериозно да се занимаете с този въпрос, защото той е колкото икономически, толкова и социален и когато правите изказвания и защитавате някаква теза, кажете, моля Ви, от кое социално перо на бюджета да се вземат тези 270 млн. и аз ще ви подкрепя. Не е достатъчно тук да се правят популистки изказвания, изказвания за електорат. Аз също мога да направя едно такова изказване, но не бих желал Великото Народно събрание да вземе едно решение, което не е бюджетно и финансово покрито и след това народът и хората да говорят за нас, че "правим сметки без кръчмаря". Моля всички колеги депутати, които поддържат това предложение, да не го поддържат по начина, по който господин Каракачанов го поддържа. Всички знаем, че социалните средства в нашия бюджет (ние приехме бюджета) са в дефицитната част, не са в разходната, а в дефицитната част на бюджета. За да намерим тези 280 млн. трябва да съкратим някакво друго социално перо. Питам, кое да е то?

ДОНЧО КАРАКАЧАНОВ: На вашия въпрос мога да отговоря съвсем спокойно. Съвсем социално справедливо е, когато отчуждаваш един имот по едни съвсем ниски цени, когато принуждаваш един гражданин, искаш да му вземеш къщата, да му вземеш двора с всичките удобства (примерно, с 200-300 квадратни метра двор) и да му дадеш на 12 етаж едно едропанелно жилище от 50 квадратни метра - ти преди всичко посягаш на всичко онова, което той е имал и когато трябва да се търсят компенсации, тези компенсации ще трябва да ги търси цялото общество, а не този гражданин, който си е дал имота.

И още един отговор искам да Ви дам...

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ *(от място):* Аз не го признавам за отговор.

ДОНЧО КАРАМФИЛОВ: Вие не го признавате, но ние много подробно сме разгледали този въпрос. Не смятайте, че това е лично мое мнение. Ние подробно сме обсъждали този въпрос и сме видели, че тук е извършена една голяма социална несправедливост спрямо тези граждани, чиито имоти са обезщетени.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ *(от място):* От кого е извършено?

ДОНЧО КАРАКАЧАНОВ: Този, който го е отчуждавал, този законодателен акт , който е приет - да се отчуждават тези имоти на толкова ниски цени. Може ли една къща с двор да я оцениш и накрая човекът да няма възможност да си купи един едропанелен апартамент от 50 квадратни метра (да не му стигне къщата от 50-60- 70-80 квадратни метра с двор)? Как оценявате тази рабо-

та?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това не е теза на господин Карамфилов, той изясни това. Господин Красен Станчев има думата.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми колеги народни представители! И моята чанта е пълна с подписи. Тези подписи са интересни с добрата мотивация на исканията на гражданите. Аз искам само да кажа, че (без да коментирам всичко това, аз ще го предам на Бюрото) то изразява една сравнително спокойна реакция на гражданите, които са ощетени. Тази реакция е сравнително спокойна най-вече поради това, че с гласуването на Закона за собствеността и ползуването на селскостопанските земи де факто Великото Народно събрание въведе един принцип на обезщетяване със задна дата - един принцип, много труден опит човек да се превърне втори път в девствен. Така или иначе, оттук нататък ние ще срещаме именно тези трудности, с този принцип. Така че, аз искам, връщайки се към становището на Комисията по икономическата политика, първо да изразя своето мнение, че де факто един такъв параграф с абсолютно нищо не изменя положението на тези групи хора. Тази категория хора неслучайно в този параграф, 5, предложен в становището на Комисията по икономическата политика, се появява след съюза "и", на конюнктивен принцип. Тогава аз питам защо от законодателна гледна точка е необходимо това да се включва в преходните и заключителните разпоредби, които имат друг законов смисъл, т.е. изключение и препращане към други хипотези?

Аз смятам, че случаят с хората, обезщетени насила (ако може да се приеме една такава категория) може да бъде отнесен към предишния случай, който ние обсъждахме преди малко и за който сумата, която би трябвало да отиде за обезщетяване или решаване на техния проблем от около 1 млрд. и 200... (не си спомням вече цифрата) е сравнително 6-7 пъти по-голяма от тази сума, която днес (ако гласуваме становището, изразено от господин Джеров) ще трябва да търсим след това.

Аз смятам, че на тези основания е напълно възможно да се подкрепи становището на Законодателната комисия, макар сам да съм член на Комисията по икономическата политика.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Приключваме. *(Господин Красен Станчев предава на Бюрото списък със становище, което предлага да се има предвид, когато се прави новият фонд или новият закон, защото има добра мотивация)* Има думата господин Димитров.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Аз искам да подкрепя становището на Комисията по икономическата политика, защото на тези хора, ако ще и нулева лих-

ва да им сложим, справедливостта не можем да възстановим. Аз говорих с господин Георги Марков дали не може тази група хора, които са ощетени по такъв сериозен начин и то не за сметка на цялото общество, а на една особена негова прослойка, за която аз ви говорих, че е особено развита, така да се каже, в общината, от която аз съм народен представител. Тези хора трябва да минат заедно, на един принцип (или може би да има някаква разлика) с тези хора, които ние ще се мъчим да обезщетяваме по закона за национализацията на едрата покрита градска собственост. Проблемът не е в лихвата. Проблемът е в това, че им е взето всичко или поне една голяма част и че са обезщетени с малко. Само с лихва ние не можем да възстановим тази справедливост.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Томов има думата. Надявам се, че той ще предложи едно финално разрешение. Ние се убеждаваме в нещо, в което всички сме убедени по принцип. Трябва да преминаваме вече към текстове.

ГЕОРГИ ТОМОВ: Искам да кажа становището на Държавна спестовна каса по отношение на проблема, който се създаде, макар че сутринта в Комисията по икономическа политика ние направихме тази редакция, съобразявайки се със следните неща.

Първо, напълно подкрепям господин Димитров. Лихвата не трябва да бъде тази политика, която ще урежда една несправедливост по Закона за териториално и селищно устройство. Аз не мога да си отговоря на този въпрос. Ако ние нямахме увеличени лихвени проценти, как щяхме да решим тази несправедливост на тази категория граждани?

Второ, не забравяйте, че ние кредитираме гражданите, отчуждени и по Закона за планово изграждане на населените места още от 1967 г. Ние кредитираме такива граждани. И сега, след като максималните срокове за издължаване са от 25 до 30 години, във времето ще трябва да се търсят, ако се приеме, разбира се, предложението за 2 на сто и компенсиране от бюджета, в продължение на 25-30 години ще трябва да се търсят средства за компенсиране на тези граждани. Но ДСК счита, че тези граждани не са били отделяни никога от другите, които са кредитирани за строеж и покупка на жилища. Те са били при еднакви условия. И след като на едната позиция граждани определяме лихвен процент - начален 10 на сто, би трябвало, справедливо е и тези граждани, отчуждени и обезщетени по реда на Закона за териториално и селищно устройство и по стария Закон за планово изграждане, да бъдат също с 10 на сто лихва.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Карамфилов, наистина да намерим формула, защото никак не е добре сега народните представители да бъдат изправени пред едни различия в самите комисии и да не знаят

какво да подкрепят.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Уважаеми колеги, ако ние действително искаме да помогнем на тези нуждаещи се граждани, аз предлагам да приемем предложения от мен текст за решение на Великото Народно събрание. В рамките на три месеца Министерският съвет да вземе мерки за уреждане на този въпрос - не само до лихвите, както тука многократно, справедливо и професионално се обясни. Лихвите съвсем не са компенсация на ощетенията, които са нанесени на тези граждани. В решението аз предлагам: Кредитирането, строежа, ние трябва да създадем преференция при строителството и в строителни материали, и в много други неща, и при покупката по отношение на цените за нуждаещи се граждани. Ние до 30 април, това е гласувано от Великото Народно събрание, ще се разглежда разгънатата и актуализира част на бюджета. Тогава, когато гледаме бюджета в този му вид, когато имаме вече първите постъпления на бюджета, когато имаме ориентация в разходите към бюджета, тогава вече можем да направим една реална оценка какви средства могат да се отделят за преференции на тази категория граждани. Нека да не избързваме и да вземаме въздушни закони, които след това няма да можем реално да внедрим, и по този начин ще създадем едно социално напрежение. Искам да повторя текста на решението, което предлагам:

"Задължава Министерския съвет в срок до три месеца да уреди справедливо кредитирането, строежа и покупката на жилище на граждани със стари и многогодишни жилищни спестовни влогове с доказани жилищни нужди."

Даваме срок три месеца на правителството - законопроект ли ще предлага , ще изменя кредитната система ли, банкови институции ли ще прави, фирми- строителни ли ще организира, цените ли ще променя - целият този спектър от преференции да бъде в резултат на едно разглеждане до 30 април на бюджета.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Карамфилов, нещо не стана ясно за самия мен може би. Това не е ли предложение за решение по предната точка ?

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: # 4?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По # 4. Защото сега ние разисквахме по другия параграф.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: # 5?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да, нали.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: А, извинявайте.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз се извинявам много. # 5. Може, да. *(Обръща се към господин Александър Джеров.)*

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Извинявайте, просто с оглед на търсене на някакъв компромис и най-правилно уреждане на въпроса. Ако задължим Министерския съвет, сега не давам редакция, по преходния параграф, както се разбрахме, да доуточним редакцията плюс тези кредити. Аз смятам, че бихме могли в една разпоредба да задължим Министерския съвет да внесе законопроект, с който да уредим и едното, и другото.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, дали да внесе законопроект е другият въпрос. Да уреди, предлага господин Карамфилов.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Да, да. И двата въпроса да бъдат уредени и да бъдат предложени на нас, тогава вече ще решим.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Един момент, да чуем народния представител...

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Аз свързвам # 4 и # 5, разглеждаме ги заедно в контекста на това предложение.

КОНСТАНТИН ДИЛЧЕВ: Тъй като действително мнението тука се раздвои и аз мисля, че това раздвоение е налице и в залата, а в крайна сметка се предлагат решения, които са непосилни за бюджета, ние се опитваме да стоварим да бъдат решавани от отделния гражданин, от отделния човек, от отделния потърпещ. Аз предлагам да се приеме това решение, това предложение, с което да се задължи Министерският съвет да излезе с конкретно предложение пред нас как ще се решава този въпрос. Но докато се предложи едно такова решение, да се гласува предложението на господин Джеров. Тоест, предложението на господин Джеров, което от социална гледна точка е по-приемливо, да се гласува сега, като приоритетно, като предложение, което заслужава да бъде прието, а с предложението, което ще бъде внесено от Министерския съвет след три месеца, ако се окаже, че то е по - целесъобразно, че то действително дава по-добри гаранции, да се измени това предложение, което сега ще гласуваме. Аз предлагам да гласуваме и да подкрепим предложението на господин Джеров. Мисля, че предложението е ясно. Сега да гласуваме предложението на господин Джеров, а след три месеца, ако решението на Министерския съвет е по-целесъобразно, по-обосновано, ако то действително дава едни по-сигурни гаранции и по-справедливи гаранции за обезщетяване на потърпевшите, то тогава ние ще го приемем. А не сега авансово да приемем решение , което поставя потърпевшите в много по-тежка ситуация.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви, макар че двата текста са различни. Това, което господин Джеров го предлага, го предлага по # 5. А това, което е за решение, има база в сегашния # 4.

КОНСТАНТИН ДИЛЧЕВ: Още веднъж ще повторя. Аз предлагам ние се-

га да гласуваме предложението на господин Джеров...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По # 5?

КОНСТАНТИН ДИЛЧЕВ: ... Като предложение, което дава по-добри социални гаранции и по-справедливи социални гаранции. И тъй като се изразяват опасения, че то не е достатъчно справедливо, ние възлагаме на Министерския съвет в срок от три месеца да предложи по-справедливо решение. Но, докато Министерският съвет ни предложи това по-справедливо решение, ние би следвало да гласуваме предложението на господин Джеров.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да приключваме, господа, с цялата тази дискусия по един параграф. Добре е господин Джеров, ако заедно с господин Карамфилов дойдете тука и на два гласа да кажете едно и също нещо, за да може наистина да гласуваме нещо. Не, два гласа всъщност в хармония.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Този път има дисхармония. И това се случва.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега какво се предлага? Едното е # 5 - вашето предложение. Що се отнася до задължението за правителството в определен срок да внесе и да уреди, то е по # 4.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: По # 5 имаме две различни...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Но по # 4 би могло това, което господин Карамфилов предложи.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Ако предложението на господин Джеров се приеме, няма нужда от # 4.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Предложението на господин Джеров се отнася до друга материя. Това се опитвах да обясня преди малко.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Не, аз смятам, че за съвсем различни неща говорим.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВА ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Параграф 4 така, както беше продиктуван, има друг обхват, а # 5 се отнася към собствениците, чиито имоти са били отчуждени, които са получили кредити, и ние държим по тези кредити те да продължат изплащането при наличната заварена лихва.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Съвсем друго е това. Добре, може ли тогава - аз просто питам председателите на комисиите - вместо # 4 да гласуваме проекта за решение, предложен от господин Карамфилов, което в известен смисъл е текст, работен заедно и с банката. Така ли е? Или не сте убеден?

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Да, да.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: А по # 5 се предлагат на гла-

суване две решения: Едното - проект на господин Карамфилов, другият - на Законодателната комисия. Така ли е? Добре, тогава дайте по # 4... Или искахте в почивката да го правите него?

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: По # 4 редакцията не е добра и ще трябва да помислим.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тогава да чуем двете предложения по # 5. Първото. Господин Карамфилов, кажете вашето предложение по # 5.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: "Лихвеният процент, определен в чл. 1, ал . 1 т. 1, буква "а" и "в" се прилага и когато се ползва кредит за разликата между стойността на отстъпеното в обезщетение жилище и отчуждения недвижим имот на основание влезли в сила заповеди по чл. 100 от Закона за териториално и селищно устройство до обнародването на настоящия закон."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: На господин Джеров. Да чуем още веднъж .

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: "Параграф 5." Разпоредбите на този закон не се прилагат по отношение на кредитите в размерите, определени в Наредбата за кредитната дейност на ДСК, отпуснати от Държавна спестовна каса на граждани за заплащане на разликата между стойността на отчуждения и отстъпения в обезщетение имоти. Разликата в лихвите по тези кредити, съобразно рапоредбите на чл. 1, са за сметка на бюджета."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Вълчев, искате ли да кажете нещо? Ще преминаваме към гласуване. Дайте ми двата текста. Господин Карамфилов, дайте ми вашия текст. Господин Джеров, вашия текст. Първото изречение наистина има обяснителен характер - вижте го в текста. Ще го четем с него и в двата случая.

Поставя се на гласуване най-напред предложението, формулирано от Законодателната комисия за # 5, което гласи така: "Разпоредбите на този закон не се прилагат по отношение на кредитите в размерите, определени в Наредбата за кредитната дейност на Държавна спестовна каса, отпуснати от ДСК на граждани за доплащане на разликата между стойността на отчуждения и отстъпения в обезщетение имот. Разликите в лихвите по тези кредити съобразно с разпоредбите на чл. 1 са за сметка на бюджета."

Гласуваме това предложение. Гласувайте, господа.

140 народни представители са гласували за, 109 - против и 17 - се въздържат. Това предложение се приема, защото общо в гласуването са участвували 266 народни представители и предложението за # 5 получи абсолютно мнозинство.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Искам думата за обяснение на вота си.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: След като гласуваме и другия текст, господин Михайлов. След почивката. По-добре е. Може би ще си организираме и по-добре възраженията.

Господа, часът е 17 и 20. Текстът не е готов. Ако е готово решението?

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Не.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Нека да го направят в почивката. Сега в огледалната зала трябва да се събере Комисията по националната сигурност и обществения ред...

РЕПЛИКА: Не е по обществения ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Обяснявам, така е по дефиниция, а не по заглавие. Ще се разгледа предложението за декларация. Ще участвува министърът на отбраната господин Мутафчиев. Поканени са и народните представители, които изразиха отношение към този въпрос, а и други, които искат да участвуват в това заседание.

В същата тази почивка, господин Карамфилов, господин Джеров, двете комисии нека се съберат в зала "Запад" за този текст. Господин Цветков, моля ви да участвувате в това заседание, сега - по текста. Господин Вълчев, много Ви моля заедно с господин Томов да бъдете в зала "Запад" сега.

Продължаваме точно след час - в 17 ч. и 50 мин. *(Звъни)*

(След почивката)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Предлага се следният текст за решение на Великото Народно събрание вместо # 4: "Задължава Министерския съвет в срок до три месеца да внесе законопроект за създаване на финансово-кредитна институция за жилищно строителство, с който да се осигури и справедливо уреждане на жилищния въпрос на граждани с доказани жилищни нужди, притежаващи многогодишни жилищно-спестовни влогове."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Джеров.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Редакцията е съвместна.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Мисля, че след дългата дискусия, която се проведе за трети път в първата част на нашето заседание, това е текстът, който отговаря и по същество. Става дума за законопроект в същото време.

Има думата господин Джеров.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Той отговаря и на становището на изказалите се народни представители, Министерският съвет трябва да бъде задължен да внесе законопроект, а не тази проблематика да се урежда с постановление.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Но там се съдържа и задължение да бъдат предложени начините за уреждане на жилищните нужди на притежаващите жилищно-спестовни влогове.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Отговаряме на исканията именно на тази категория български граждани.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласувайте, господа, този проект за решение.

С 213 гласа за, 2 против, 5 въздържали се се приема това решение на Великото Народно събрание.

Господин Карамфилов, по този начин приключихме ли със законопроекта, с новото съдържание и проблематика. *(Мотивите и текстът на законопроекта. Приложение 1, II)*

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Да.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И така законът е приет. Целият няма да се гласува. Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол

Напомням на Великото Народно събрание, че ред параграфи бяха гласувани окончателно. Беше отложен само # 6 по старата номерация. Гласуването беше преустановено на стария # 9. Той се отнасяше до чл. 18.

Имате думата господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Уважаеми колеги, на предишното пленарно заседание гласуването приключи с приемането на # 8 и измененията на чл. 18. Сега предстои разглеждането на # 9.

Член 18 се изменя така: "Местните лица извършват покупкопродажба на чуждестранна валута срещу левове чрез Българската народна банка и оправомощените от нея търговски банки и лица."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, това е текстът, който беше уточнен. Гласувайте!

С 216 гласа за, 3 против, 11 въздържали се текстът се приема.

Има думата господин Димитров.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: На един по-предишен етап ние приехме, че Българската народна банка може да упълномощи търговски банки и лица да извършват покупко-продажба на валута. Вижте какво пише в чл. 19: "Забраня-

ва се на местни лица да извършват покупкопродажба от чуждестранни лица на внесени от чужбина валутни ценности, както и да извършват замяна на такива ценности." Мисля, че в духа на това, което приемаме, би трябвало да се запише следното: "Член 19. Забранява се на местни лица, с изключение на упълномощените от Българската народна банка...". По-нататък следва текстът така, както е записан. Ще се окаже, че забраняваме на местните лица, а там разрешаваме на банки и лица.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Джеров, мисля, че не може да бъде "упълномощени лица" като израз.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Току-що приехме член 18. Гласувахме за "упълномощените от нея търговски банки и лица". И там трябва да го запишете. Тъй като сме приели и "лица", трябва да изменим и чл. 19. По-нататък има нужда от корекции.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Няма да стане съвсем бързо. Оставяме текста на член 19. Преминете нататък.

Имате думата, господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: В чл. 21 да се направят следните изменения. Алинея 1 на чл. 21 гласи: "Всички местни лица са длъжни да декларират постъпилите в тяхна собственост или разпореждане в страната или чужбина валутни ценности в срок до 30 дни от узнаването, че са ги придобили".

Предлагаме да се измени и да стане така: "Алинея 1. Всички местни лица декларират постъпилите в тяхна собственост или разпореждане в страната или чужбина валутни ценности." Премахва се срокът от 30 дни.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Джеров.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Законодателната комисия предлага отмяната на чл. 21 с всичките му алинеи. Става дума за раздел пети. И още едно уточняване, тъй като говорим за раздел пети. Член 21 да бъде отменен, а господин Карамфилов и Министерският съвет предлагат отмяната и на чл. 22. Предлагаме цялата глава пета "Задължения за деклариране и отстъпване на валутни ценности" да отпадне. Ще ви прочета текстовете.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Карамфилов, понеже в тази глава са само два текста - 21 и 22, по това становище на Законодателната комисия , какво е вашето мнение?

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ *(от място):* Аз предлагам те да отпаднат.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Предлага се те да отпаднат. Нека чуем господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Ние не сме съгласни да отпадне

чл. 21, тъй като предлагаме нов текст на ал. 3 на чл. 21. След това предлагаме ал. 5, предлагаме ал. 6 - това са взаимно свързани неща и не е възможно целият чл. 21 да отпадне. Ние предлагаме отпадането на ал. 2 на чл. 21, след това на чл. 22 и чл. 26.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ние тук сега говорим за гл. 5, чл. 21 и чл. 22.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: За чл. 21 сме съгласни да отпадне.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: А сега по новите алинеи. Имате думата, госпожа Младенова.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Колегата Карамфилов счита, че Законодателната комисия не знае какво се предлага за промяна в чл. 21. Напротив. В днешното си заседание Законодателната комисия разгледа както чл. 21 от Закона за сделките с валутни ценности и валутния контрол, така и Постановлението на Министерския съвет по отношение на либерализирания валутен режим в страната, така и разпоредбите на чл. 22, който се предлага да бъде отменен.

Законодателната комисия смята, че целият раздел V от Закона за сделките с валутни ценности и валутния контрол, а именно - задължения за деклариране и отстъпване на валутни ценности трябва да се отмени, защото е недопустимо от една страна да се прави либерализация, да се отварят вратите за това гражданинът да може да внася в българските банки валутата, с която разполага, а от друга страна да се предлага хипотезата на ал. 5 на законопроекта , който днес се разглежда, която гласи: "Когато не може да се установи способът на придобиване на валутата при предоставянето й на банката, счита се, че същата е придобита по дарение и се заплаща дължимата такса "дарение". Това е едно от многото съображения на Законодателната комисия, които и сега господин Джеров изложи пред вас. Предлагаме да отпадне целият раздел V.

По предложението на колегата Димитров за промяна в чл. 19, смятам, че не може и не следва да вземем прибързани решения, защото, колега Димитров, там става въпрос за валутни ценности, а валутни ценности по смисъла на Закона за сделките с валута и валутни ценности е освен валутата, също така и златото, платината, среброто и преработените от тях метали, както и ценните книжа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има народният представител господин Венцеслав Димитров - по предложението за отпадане на двата текста, т. е. на пета глава от законопроекта.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ: Уважаеми народни представители, моето мнение сутринта, когато дискутирахме закона в Комисията по икономическа-

та политика беше , че трябва да се напише нов закон. Този закон не може да изпълнява потребностите, които днес имаме към регулирането на една такава сложна материя. Но предвид на това, че не може да има вакуум, решихме, този закон да го "позакърпим" тук - таме, доколкото можем и да изработим нов закон. Ние ли ще го работим, правителството ли, банката ли, но час по-скоро трябва да има нов закон, който да съответствува на потребностите.

Специално по чл. 21 - аз също не виждам защо трябва да се декларира, (тук не се казва дали ще се декларира писмено или устно) но трябва да има деклариране, когато се напуска страната с валута в джоба. Това непременно трябва да го има. Съобразно практиката на страните, които се намират даже и понапред, в по-висока степен на икономическо развитие и изпитват грамадни трудности в балансирането в платежните, в платежния баланс - навсякъде има ограничение по износа на валута, главно, за да не се допусне износ на капитали. Затова аз апелирам да се приеме чл. 21 така, както се предлага от Комисията по икономическата политика.

Какво се предлага на практика в ал. 1? Предлага се чисто и просто да се декларира. Маха се срокът от 3 дни. Декларирайте го когато искате, в края на краищата, дали с нея или без нея, все едно, но все пак остава едно задължение за деклариране когато излизате. Ал. 2 - отпада. Ал. 3 се променя коренно. Какво казваме ние с трета алинея? Ние чисто и просто казваме на хората какво могат да правят с валутата, която имат: "Местните лица могат да откриват валутни влогове и сметки и да продават притежаваната валута на упълномощените от Българската народна банка, търговски банки и лица". "Могат" - значи могат да си я държат в джобовете, могат да я продават, могат и да откриват влогове. На практика това е една висока степен на либерализацията на валутния режим поне що се отнася до местните лица. Същевременно се създават две алинеи - 5 и 6, които на практика ще ограничат търсенето на валута. На настоящия етап от развитието за нас е извънредно важно да се ограничи търсенето на валута, за да се намали валутният курс. По този начин ще се предотврати изнасянето на национален доход чрез този занижен курс, който се получава, ако се увеличи търсенето на валутата. Освен това, както показва практиката в някои страни, които извършиха това, което ние сега правим, примерно в Унгария, допускането на изнасяне на валута, на закупуване от банките в по-голямо количество може да направи трудно балансирането на платежния баланс. Затова именно са тези алинеи 5 и 6. Първата алинея създава ограничение по отношение на размера на закупуването на валута от тези хора, които ще пътуват в чужбина. Какво ще е това ограничение? Ние даваме право на председателя на Българската народна банка да създава такива ограничения , да определя размера, т. е.

той може да го изменя в течение на годината в зависимост от платежното състояние на България. Това е първото ограничение.

Второто ограничение, което е съвършено необходимо - след като създаваме възможност на всеки човек, който има валута, който си я купува на черния пазар и който може да я получава и по друг начин - да я внася, без да се отчита пред някого - да може да я внесе на собствен влог. Ние трябва да създадем едно ограничение, каквото нямаше досега тази валута да не може да се изнася в неограничени количества.

Примерно, да не може да изнася куфари с пари навън, които не са свързани с внос на стоки или внос на услуги. Вярно, при частни пътувания може да се сложи някакъв лимит и той ще се определя от председателя на Българската народна банка. Този лимит ще се определя в зависимост от възможностите, които е достигнала страната в степента на икономическото си положение - колко повече валута се завърти в България, естествено, толкова по-големи ще бъдат възможностите за това. Аз говорих с проф. Вълчев преди малко и той каза, че тук ограничението ще е може би 1000 долара, може би 2000 долара за пътуване или годишно, но трябва да сложим такова ограничение.

Има една съществена разлика между лихвените проценти в България върху валутата (тя е 5-6) и лихвените проценти на международния пазар (7, 8, 9, 10). Ще се появят тенденции за изнасяне на валута от България. Ние не искаме да допуснем това - да напълним с валута междубанковия пазар, нека тя си е на хората, даже и на фирмите, но нека те да не изнасят тази валута навън. Между другото, всички страни, които не са достигнали висша степен на конвертируемост на валутите задържат такова ограничение за износ на валута до определени размери. Затова ми се струва, че ако отпадне чл. 21, то тогава похубаво да приемем предложението на господин Георги Аврамов да отменим този закон и чисто и просто правителството и банката - каквото искат да правят с постановление. Хубаво е това нещо да го има със закон. Аз апелирам към Законодателната комисия да измени становището си и да приеме това, което се предлага. То е в духа на реформите във валутната система.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Реплика на господин Светлин Русев.

СВЕТЛИН РУСЕВ: Извинявам се, че се намесвам в една толкова специфична материя. Повод ми даде изказването на господин Венцеслав Димитров по ал. 6. Подобна мярка не си беше позволил дори бившият режим - този, който е внесъл своя валута в Българската народна банка, когато пътува има и морално, и законно право да решава колко валута от собствения му влог ще му е необходима за нуждите му в чужбина, а не това да решава БНБ. Оставането на

тази алинея на практика ще принуди голяма част от тези, които изработват и носят валута да я държат в себе си, а не в БНБ. И да не остава съмнение ще дам един пример: Над 400 души български художници продават свои произведения за валута. Тази валута използуват в голямата й част за вноски за такси за различни участия в чужбина, за материали, за пътувания и т. н. Не съм убеден дали БНБ чрез подобна санкция ще стимулира тези, които продават труда си за валута да търсят гаранции в нашите финансови закони. Категорично възразявам на ал. 6.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да чуем господин Джеров.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Венцеслав Димитров разви една много интересна теза, която е абсолютно вярна и правилна. Срещу нея смятам, че никой няма да направи възражение. Но ние говорим за чл. 21, а не за тезата, която поддържа господин Димитров. А чл. 21 има съвсем друг обхват. Никой не говори за износ на валута. Ако беше за износ на валута и ние нямаше да допускаме освобождаване на гражданите всеки да може да изнася колкото иска.

Член 21 гласи: "Всички местни лица са длъжни да декларират постъпилите в тяхна собственост или разпореждане в страната или чужбина валутни ценности в срок от 30 дни от узнаването , че са ги придобили. "

Законодателната комисия предлага да отпадне този текст. Стига вече с тези декларации. Стига сме декларирали откъде, как и защо сме взели. Стига сме били вече нещо като наблюдавани отнякъде хора. И затова ние предлагаме да отпадне " декларирането" .

Има и едно второ съображение. Ако отпадне това деклариране и този страх от деклариране, ще освободим българския гражданин да си внася свободно във Външнотърговската банка цялата валута, която притежава. Именно затова предлагаме чл. 21 да отпадне.

За износа на валута никой не репликира господин Димитров и че трябва да има подобна забрана, трябва. Но текстът не е за износа, а за деклариране на всичко онова, което е придобито.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Уважаеми колеги, по същество ние нямаме никакво различие с предложението на Законодателната комисия. Те предлагат чл. 21 да отпадне, а ние предлагаме нов текст на чл. 21 и сме за отпадане на сегашното съдържание на чл. 21. За доказателство ще ви прочета предложението, което Комисията по икономическата политика прави за съдържание на чл. 21.

Алинея 1 се изменя: "Всички местни лица декларират постъпилите в тях-

на собственост и разпореждане в страната или чужбина валутни ценности... "

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: За този проблем става дума.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Да, тук се премахва срокът. Деклариране на валута има във всички страни. Ако някой посочи, че в някоя страна при излизане и влизане не се декларира валута, да го докаже. *(Оживление в залата)* Момент, колеги.

Първо, тук не е упоменат начинът на деклариране- писмен, устен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Карамфилов, няма устно деклариране. Декларирането на закона това е една писмена декларация. Тя иначе не може да се установява.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: По- нататък предлагаме отпадане на ал. 2. Същото предлага и Законодателната комисия.

За ал. 3 ние предлагаме нов текст.

Уважаеми колеги, ако ние в тази кризисна ситуация, в която се намира нашата страна, разрешим или не поставим някакви ограничения, които не са фиксирани в закона, а за право на Българската народна банка за износ на валута, това означава да създадем една възможност и за спекулативен износ на капитала. И аз смятам, че ние по същество нямаме противоречие със Законодателната комисия. Можем да коментираме дали декларирането трябва да остане или да отпадне.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Професор Георгиев има думата.

ТРИФОН ГЕОРГИЕВ: Уважаеми колеги! Предлагам към ал. 5, която се предлага за допълнение, текстът на която е: "Местните физически лица могат да закупуват чужда валута при частни пътувания в размер..." да се добави след думите" при частни пътувания "и" за членски внос в чуждестранни и други организации" .

Искам да защитя интересите на научните работници, на инженерите и на другите хора, които членуват в Съюза на българските учени и други организации, да могат да купуват валута да си плащат членския внос в чуждестранните научни организации, което те много трудно могат да правят сега.

Настоявам такова допълнение да се включи към тази алинея.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Илич Цветков има думата.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Многоуважаемо председателство, многоуважаеми госпожи и господа народни представители! Имам чувство, че някои неща не са разбират и затова по този начин се подхожда. С предлаганите текстове от Комисията по икономическата политика не се въвежда никакъв ограничителен

или забранителен режим. Разберете, че валутата, всякакъв приход, всякакъв доход на гражданите трябва да бъде регистриран по някакъв начин, трябва да се води някаква статистика. Защото тази статистика след това се връзва и обратно с данъчното облагане на всяко едно лице в тази страна. Не може един човек, който придобива някакви доходи, да не бъде данъчно задължен. Разберете го това. Тук въпросът е не в това да ни забранят колко валута ще внесеш. Колкото имаш и по какъвто начин си я намерил, ти ще си я внесеш. Въпросът е, че държавата, статистиката, трябва да има информация каква валута ти притежаваш, т. е. какви доходи ти в момента си добил.

Нещо друго. Господин Русев каза, че художниците искат да купят материали. Това, че за пътуване има ограничение по отношение на валутата, означава следното: За лични нужди, които се изразяват в храна, хотел и т. н., се ограничава лимитът на валутата, слага се лимит на валутата. Но за плащане на членски внос, за стопанска дейност, т. е. за купуване на материали няма никакви ограничения. Просто той трябва да декларира, че тази валута му е необходима за плащането на членския внос, за закупуване на еди- какви си материали, примерно бои и т. н.

Или пък, ако става въпрос въобще за търговска дейност в пълния смисъл на думата, тогава това лице, ще си извади необходимия импортлиценз и на база импортлиценза ще си получи точно тази валута, която му е необходима. Ако трябва и 10 млн., той ще си закупи тази валута, ще отиде и ще осъществи търговската операция.

Така че тези текстове, които са предложени, не са необмислени. Ние сме имали предвид всички тези неща. Тези текстове трябва да останат в такъв вид, в какъвто се предлагат от Комисията по икономическата политика. Аз смятам, че всички би трябвало с по-голямо разбиране да подходите при гласуването на тези текстове.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Народният представител Михаил Савов има думата.

МИХАИЛ САВОВ: Г- н председателстващ, уважаеми народни представители! Няма да говоря дълго, защото като член на Комисията по икономическата политика искам да подкрепя преобладаващата част от предложенията, които по мое убеждение бяха добре защитени от колегата Илич Цветков.

Трудно ми е да се съглася и смятам, че има известна доза на неразбиране в изказаните съображения на колегата Светлин Русев. Едно е ограничаването на износа на валута за разходи, свързани с някаква разходка, свършено друго е, когато става въпрос за разрешаване на покупка на валута след съответно разрешение за внос и т. н. Следователно аз съм за регламентирането в зависимост

от валутното състояние на страната и валутния баланс, за регламентиране на тези операции от страна на Българската външнотърговска банка.

Втори въпрос, който искам да засегна е, че законно или незаконно Българската народна банка вече е отменила & 12, ал. 1 по нашата номерация. Сега аз не разбирам за какво става дума. Банката обяви, че приема без всякакви декларации покупка на валута или откриване на влог за всички онези, които разполагат с валута. Декларирана или недекларирана - банката не се интересува от това. Законно или незаконно, но банката вече е отменила този член.

Освен това смятам, че има някакво недоразумение по въпроса за декларирането. То се свързва с декларации при внос и износ. Но това не става ясно от текста на този член: Всички местни лица декларират постъпилите в тяхна собственост или разпореждане в страната или чужбина валутни ценности... Значи колегата Цветков си купува валута пред хотела и отива да я декларира, така ли трябва да се разбира? Много по-широк е смисълът на този текст. Друг е въпросът за декларирането при износ.

Тук се солидаризирам с предложенията да се заличи ал. 1 от предложенията на Комисията по икономическата политика, но да направим някои промени в алинея 5 и 6.

"Алинея 5. Местни физически лица могат да закупуват чужда валута при частни пътувания в размери, определени от Българска народна банка, която при износ се декларира. "

"Алинея 6. Местни лица при частни пътувания могат да използуват валута, внесена от тях на влог, в размер, определен от Българската народна банка, която при изнасяне от страната се декларира."

Тук изцяло уважавам съображенията и на колегата Венцеслав Димитров, и на председателя на нашата комисия, а също и на Илич Цветков. Не е възможно да не се следи износът на валута - закупена или от влоговете на български граждани, защото това е въпрос на сериозна валутна политика на страната, валутно състояние на страната и платежния валутен баланс.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Савов, по становището на Светлин Русев по ал. 6, когато имате влог, трябва ли банката да ви каже колко от него може да изнесете? Това е проблемът.

МИХАИЛ САВОВ: Банката може да каже само за една част - от гледна точка на неговите разходи, свързани с някакво пътуване - екскурзионно, служебно и т.н. Но когато колегата Светлин Русев иска да осъществи търговски операции, той не попада в тази алинея. Това е внос и върху вноса има друг валутен режим. Тези две неща не трябва да се смесват.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не е така, прочетете текста

на ал. 6 по-внимателно: При всяко частно пътуване от собствения си влог не можете...

МИХАИЛ САВОВ: Да, но за пътуване, а не за търговия. Това е друг режим. Той говори, че може да вземе парите си там да търгува.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Величков.

АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИЧКОВ: Уважаеми народни представители, съгласен съм с това, което са мислили колегите от Комисията по икономическата политика, но според мен те не са го казали по добър начин. Алинея 1, особено в комбинация с ал. 6, прави нещо твърде безсмислено. Склонен съм да подкрепя идеите, които разви господин Савов.

Алинея 1 трябва да се заличи, защото, както посочи и господин Савов, ако аз намеря 50 долара или някой чужденец ми ги подари, трябва да изтичам, да ги декларирам и след това да си ги занеса в къщи. Това е нещо, което и досега трябваше да става, но не се правеше. Не можем по същия демагогски начин, по който се е правил този закон, сега не можем да защитаваме тези клаузи, независимо че го кърпим. Просто тези промени трябва да направим по-смислени. Ако искаме да се декларират доходите на юридическите лица, трябва да кажем това по подобаващ начин, но за физическите лица това е съвършено безсмислено, няма да се спазва, античовешко е, както беше и досега.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По ал. 3 имате ли мнение?

АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИЧКОВ: По ал. 3 нямам възражения, но след като местните лица могат да откриват валутни влогове, това означава, че могат и да не откриват . След като не откриват, как може в ал. 6 да се каже, че само с тази валута, която са внесли на влог, те могат да излязат зад граница?

Затова предагам ал. 6 да добие следния вид: "Местните лица при частни пътувания могат да използуват собствена валута до размер, определен от Българската народна банка". Съгласен съм, че трябва да има максимален размер, но ако човек тръгне с по-малко валута, нека да бъде избавен от тези унизителни процедури, които се използуваха досега - да описва от къде я е взел, колко е взел, 30-те си долара и т.н.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Александър Янков.

АЛЕКСАНДЪР ЯНКОВ: Господин председател, уважаеми народни представители! Поначало поддържам предложението на Законодателната комисия. Всички опити да се въвеждат сега административни ограничения по какъвто и да е начин, особено за разполагането с личен влог... В закона може би трябва да се направи разграничение между валутни операции за стопанска цел

и разполагане с валута за лични нужди. Тук се каза за плащане на членски внос в научни организации, друг ще предложи за абониране за списания, трети - за лечение, четвърти - за не знам какво си друго. В закона не могат да се внасят такива ограничения. Ние трябва да вървим към либерализиране на този режим с цел действително да има постъпления и свободно разпореждане с валутата, ако е необходимо. Засега подчертано фокусирано е вниманието главно върху личните, частните пътувания.

Съгласен съм да има отделна разпоредба за контрол на валутните операции за стопански цели, но във всички случаи, когато се говори за частни пътувания и пр., гражданите трябва да бъдат освободени от този режим. Моля за извинение, ако не съм разбрал преждеговорившите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Ишпеков има думата.

ФИЛИП ИШПЕКОВ: Господин председател, колеги! Напълно уважавам аргументите на господин Венцеслав Димитров, но ми се струва, че много едностранчиво подхождаме. Специално имам предвид ограниченията по ал. 6. Тези ограничения означават, че хилядите български работници и служители, които са зад граница, просто няма да си внасят валутата в България. Разбирате ли, господин Димитров? *(Репликата на Венцеслав Димитров не се чува)*

Не е така за всички. На какво основание един работник, който работи с една организация, ще подпише договор, че тази организация ще му превежда спестяванията в наша банка? Той може да си вземе кредитна карта, да си внесе парите на Запад или на Изток, да пътува частно и да си ги тегли.

Напълно съм съгласен с вашите аргументи от икономическа гледна точка, че действително трябва да има лимит, но не са страшни тези хора, които имат по 5-6 или 10 хиляди долара. Това е основната част на нашите работници зад граница. Не са те, които ще изнесат парите. Защото те няма да ги внасят в нашата банка, ако ще трябва да докажат, че, за да отидат на лечение в чужбина, трябва да ходи при някого, да се моли, да доказва с медицинско и т.н. Тук аз соча само един случай.

Моля, като се отчитат икономическите аргументи, да се помисли и за тази страна на въпроса.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител господин Йовчо Русев.

ЙОВЧО РУСЕВ: Господин председателстващ, уважаеми колеги народни представители! Тук не става дума за дребните текущи сметки. Аз искам да дам само един пример с някои страни в Латинска Америка, в които бързо нарасна държавният валутен фонд, съпроводен с нарастване на личните сметки

на физически и юридически лица в чужбина. Така нарасна дългът на Мексико, така нарасна дългът на Аржентина и на някои други страни. Целта и духът на измененията, които се правят в закона, е да се привлича повече валута в България и тя да бъде използувана повече за социално-икономическото развитие на страната, отколкото да служи за увеличаване на задграничните лични сметки или сметки на юридически лица. Именно това разбирам аз като дух на тези изменения.

Затова подкрепям текстовете, които са предложени от Комисията по икономическата политика. Достатъчно маневри и възможности са дадени на Българска народна банка сама да регулира по-нататъшното използване на валутата, но то да бъде подчинено главно на интересите на страната. Ще ви дам само един пример. Предстои да получим помощи в размер на 800 млн., на 1 млрд. и 200 млн., които ще бъдат на валутния пазар. У нас има достатъчно свободни български левове , които биха изкупили една значителна част от тази помощ и биха я пренесли във валутните сметки в чужди банки. Ще има ли полза нашата страна, ще може ли ефективно да използува тази помощ, която се оказва? Няма да може! И ще повторим примера на тези латиноамерикански страни. Именно затова аз подкрепям текста, който се предлага от Комисията по икономическата политика.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Включително първата алинея, така ли?

ЙОВЧО РУСЕВ: Включително и първата алинея.

ГЕОРГИ БАЕВ *(от място):* Въздухар! Пълен въздух!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Конев.

ИЛИЯ КОНЕВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Вземам думата, само за да се присъединя към изразеното вече мнение, че всички граждани на Република България, които имат лични спестявания във валута, трябва да имат пълна свобода при пътувания да се ползуват от тази валута. Аз много се боя, освен изнесените вече аргументи, че банката, съответното лице, което ще определя процентите, няма да бъде обективно. Ако да речем поднесе молба за валута един художник, съответното лице може да му определи един процент; един работник или един учител - друг процент. Това ще бъде с оглед на особените нужди, които той има като гражданин на тази страна. Без такива ограничения! Това са човешки нужди, всеки е спестявал в съответната страна, за да може да си купи лекарства или за някакви други случаи - да членува в творчески организации, да се снабдява с необходимата му специализирана литература.

Ще подкрепя предложението за отстраняването на каквито и да било ог-

раничения в този пункт.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител господин Атанас Узунов.

АТАНАС УЗУНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми народни представители, уважаеми финансисти! Има една поговорка, която казва: "Кога стана калайджия, та му почерня..."и така. Първо, досега беше така, че всичко, каквото имахме, трябваше да го декларираме.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ *(от място):* И сега ще бъде така!

АТАНАС УЗУНОВ: И сега ще бъде, ако го прогласуваме, господин Цветков!

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ *(от място):* Тогава няма да има държава, няма да има България!

АТАНАС УЗУНОВ: Сега сме в момент на убеждаване - ние се убеждаваме кое ще бъде по-добро за отделния български гражданин и същевременно за страната.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ *(от място):* Най-хубаво е да живеем в Съединените щати или в Германия!

АТАНАС УЗУНОВ: На репликата Ви ще отговоря: Ако се бяхме напънали, можехме да живеем. Щом не сме отишли, ще гледаме интересите както на всеки гражданин, така и интересите на страната. Поставили сме въпроса на обсъждане, значи трябва да бъдем любезни да чуем и двете страни.

"Ал. 1. Всички местни лица декларират постъпилите в тях собствени или на разпореждане в страната и в чужбина валутни ценности." Това го правихме и довчера. Какво изменяме сега? Лично аз трябва да ви декларирам, че не приемам тази точка. *(Частични ръкопляскания в опозицията)* Има достатъчно начини тя да се заобиколи.

Второ, Министерството на финансите, Българската народна банка и Главното управление на митниците упражняват валутен контрол в страната. Това е естествено. Те трябва да го упражняват. Но чрез кои механизми? Затова хората поставиха лихвените проценти и механизмите на взаимодействие. Това важи и за валутата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Филипов.

ЕМИЛ ФИЛИПОВ: Ще бъда кратък. В 1968 г., когато курсовете на валутите между западните страни бяха твърди, не бяха плаващи както днес, за първи път старата богата добра Англия девалвира своя английски фунт или лира от 2,80 долара на 2,40 долара. И въпреки силната си икономика Англия въведе строги ограничения за изнасяне на валута от 500 лири за лице. Това не ограни-

чаваше търговските плащания, но това ограничаваше ненужния разход на валута на всеки гражданин зад граница.

Като член на Комисията по икономическата политика аз поддържам това предложение, което е направено. Едновременно с това моля господин Джеров да се намери компромис тази действително леко обидна алинея първа за декларирането да бъде внесена в другите три ограничителни алинеи.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Обретенов.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Уважаеми дами и господа, искам да кажа само две думи във връзка с ал. 1, тъй като председателят на Комисията по икономическата политика господин Карамфилов декларира, че няма никакво противоречие между неговото становище и това на председателя на Законодателната комисия.

Аз смятам обаче, че двете становища се изключват. И от юридическа гледна точка ал. 1 е абсурдно да остане. Това е една алинея, която предвижда деклариране, без да предвижда някаква санкция или срок за това деклариране. Следователно декларирането е абсолютно ненужно.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ *(От място):* Необходимо е за статистиката.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Ние не можем да се ръководим от необходимостта на статистиката за деклариране. Декларирането винаги е свързано с някакъв срок, с някаква санкция. Такова нещо в този закон сега, както е формулиран, няма.

Следователно тази алинея на всяка цена трябва да отпадне. Аз моля колегите да се съсредоточат върху този въпрос.

Би следвало и втора алинея да отпадне.

Що се отнася до другите ограничения, това вече не е толкова юридически въпрос. Защото аз смятам, че ал. 1 е въпрос от чисто юридическо естество, тя не трябва да съществува. Другото е икономически въпрос - нека икономистите решат дали ще стимулират внасянето на валута по този начин и дали няма да се постигне обратният резултат.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Ескенази.

ИЛКО ЕСКЕНАЗИ: Искам да допълня това, което каза колегата Обретенов. Наистина, не е правна норма, че се декларира валутата. Питам се, в какъв срок и пред кого? Мога ли аз, ако внеса валута от чужбина, да я декларирам пред господин Гиньо Ганев? Какво е това като правна норма?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това е като обещание за женитба. *(Оживление в залата)*

ИЛКО ЕСКЕНАЗИ: Да. Много ви моля, и без това валутният режим в момента е страшно объркан, имайте предвид, че с тези текстове, които в момента гласуваме, под "местни лица" ние разбираме не само физически лица, но и юридически лица. Под "сделки" ние разбираме и "търговски сделки" и трябва да ви кажа, че с приемането на този закон рискуваме да нанесем доста поразии на стопанската дейност, защото, представете си една фирма, която внася чек, който е валутна ценност - какво трябва да го направи? Получава чек по пощата - трябва да отиде да го декларира ли, или какво? Аз не мога да си обясня. Много ви моля, ако е необходимо да се помисли още един ден върху тези текстове, но не да се приемат такива текстове, които след това ще внесат объркване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Карамфилов.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Уважаеми колеги, въпросът за декларирането на валутата се дискутира много. Аз смятам, че предложението, което направи проф. Савов, е правилно. Алинея 1 и 2 да отпаднат, а алинея 5 и 6 да се променят така: "Местните физически лица могат да закупуват чужда валута при частни пътувания (тук проф. Савов направи едно допълнение - за нестокови плащания да се имат предвид разходи, свързани с частното пребиваване в друга страна, а не с извършване на търговски операции) в размери, определени от Българската народна банка, която при износ от страната се декларира."

ЧАВДАР КЮРАНОВ *(от място):* "Която" се отнася за валутата, а не за банката. Моля, поправете.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: За ал. 6 - "Местните лица при частни пътувания могат да използуват собствена валута..." (да отпадне "внесена от тях във влог" - т.е., може да си я държи в къщи, да не е задължително откриването на влог) в размер, определен от Българската народна банка, която при износ от страната се декларира."

ЧАВДАР КЮРАНОВ *(от място):* И тук "която" се отнася за валутата.

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: За валута става дума. Добре. Това е предложението. При това положение ал. 1, по която се спори, отпада. Алинея 2 отпада. Алинея 3, по която няма възражения - тя е: "Местните лица могат да откриват... (дава им се възможност, ако желаят) да откриват валутни влогове и сметки и да продават притежаваната валута на упълномощените от Българската народна банка търговски банки и лица."

И новите алинеи - 5 и 6, придобиват съдържанието, което ви прочетох. Мисля, че по този начин текстът придоби по-правдив и по-приличен вид.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Мулетаров.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Уважаеми господин председателствуващ, уважаеми господа народни представители! Аз подкрепям идеята, която споделих сутринта пред Законодателната комисия, да отпадне не само ал. 1, а да отпадне цялата глава пета от Закона за сделките с валутните ценности. Глава пета е озаглавена "Задължения за деклариране и отстъпване на валутни ценности". Защо? В действителност, тази глава в момента остава с единствен текст - чл. 21, след като в проекта се предлага чл. 22 да отпадне. Задълженията за деклариране се отнасят за всички граждани, които са придобили валута, независимо от източника й . На практика какво се получава? Лицата, които са придобили валута по силата на трудов договор, попада в Българската народна банка и те, щат не щат, я декларират. Това се дължи на факта, че тя трябва да бъде внесена в Българската народна банка. Лицата, които са получили валута по дарение, във всички случаи трябва да я декларират и да я внесат на разпореждане в Българската народна банка . Къде е големият въпрос? Никой, който неправомерно получава валута чрез неправомерни и забранени сделки и не я декларира (тъй като той няма интерес сам да каже: "Аз извърших престъпление, декларирам сумата, която закупих на пазара или от дадено лице и затова сега моля да ми бъде приета декларацията.").

Следователно, институтът на декларирането в момента губи своя смисъл. Освен това, той трябва да отпадне и поради факта, че ние целим либерализиране на този институт. Декларирането става излишно не на последно място и поради това, че всички лица, които внасят валута през граница (или я изнасят) са длъжни по силата на митническите разпоредби да декларират тази валута. Това деклариране във всички случаи, ако не се извърши, се носи отговорност по Закона за митниците .

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това деклариране всички предлагат да отпадне, но по новите алинеи на господин Карамфилов...

СПАС МУЛЕТАРОВ: Ще ви кажа какво предлагам: Да отпадне поначало глава пета и вместо нея да се създаде един нов член - 21, в който да има само една алинея със следното съдържание: "Местните лица могат да откриват валутни влогове и сметки и да продават притежаваната валута, а също и да закупуват чужда валута при частни пътувания от Българската народна банка и упълномощените от нея търговски банки и лица." Алинея 6 следва да отпадне, тъй като е право на банката и няма защо в закона да определяме, че банката може да определя размер, който да се тегли от личната валута.

Първо, необходимо ли е и правилно ли е ние да ограничаваме правото да

се разпорежда гражданинът със собствения си влог?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това е другият въпрос.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Да, това е другият въпрос и затова моето предложение е ал. 6 да отпадне, да се създаде един нов член - 21 (като отпадне цялата глава пета), с една единствена алинея, в която да бъдат инкорпорирани ал. 3 и част от ал. 5. По този начин се дава яснота, отпада и отговорността по чл. 250 за деклариране, тъй като съгласно този текст, член 250, ал. 1, буква "в" има отговорност и задължение за деклариране на такива ценности. Сега, когато ще внасяме в банката валута, ако стои задължението за деклариране, то никога няма да се изпълни от лицата, които не са я придобили по законния ред. Те ще носят отговорността, ако бъдат заловени.

Ето защо, предложението ми е да няма никакви задължения за деклариране и с едната алинея ние даваме отговор на това, което желаем - банката да прибере парите (валутата), и второ, остава си забранителният режим за сделки с такива ценности при условията на глава четвърта - "Забрана за покупко-продажба на валута и вносни стоки между частни лица", което е и целта на законодателя, тъй като се цели да се отнеме възможността да се купува валута от чуждестранни лица на свободен пазар или между български граждани, освен чрез Българската народна банка. Смятам, че с редакцията на чл. 21, ние фактически отговаряме на тези цели .

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Може ли текстът?

СПАС МУЛЕТАРОВ: Аз ще го продиктувам на господин Джеров.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Боков.

ФИЛИП БОКОВ: Аз искам да направя едно процедурно предложение и да го аргументирам. Струва ми се, че Народното събрание не е готово днес да приеме тези предложения, които се внасят и които, всъщност, се разминават при двете комисии. Предлагам да им предоставим още малко време, за да помислят върху тях.

Защо мисля, че не е готово Народното събрание? Първо, това, което тук се предлага за деклариране (аз съм съгласен с тези колеги, които говориха) е безсмислено деклариране, когато не е известно пред кого и с каква цел се прави.

Според мен, декларирането на валутата може да има при тази нова система на икономически взаимоотношения, която се въвежда в България, единствено в контекста на общото деклариране на доходите от всяко лице или всяка фирма в края на годината - тогава, когато трябва да се обложат тези доходи с данък - иначе то е безсмислено.

Второ, мисля, че ограниченията за това дали да се изнася валута, дали да

не се изнася (тези приказки за ограничения) също са продукт на това административно мислене, което е залегнало много дълбоко у всички нас.

Нито изискванията да се декларира валутата, нито ограниченията да се изнася по един или друг повод, според мен, могат да привлекат и да задържат валутата в България. Ако ще разсъждаваме наистина икономически, мисля, че трябва да се подходи към валутата по същия начин, по който се подходи и към свободните пари, които се намират у хората в момента (става дума за левови пари). Да се привлече валутата на хората може с лихвени проценти, които са, да речем, малко по-високи или равни на тези, които са във външните банки и при свобода на тегленето и изнасянето на тези валутни спестявания от хората, които спестяват. В противен случай, нещата ще ги направим така, както каза господин Ишпеков, че хората просто няма да влагат пари в Българската външнотърговска банка или другите банки, които се занимават с валутни операции.

Единствено икономическият подход, според мен, може да гарантира това, че валутата ще бъде внесена в Българската народна банка и ще бъде задържана в българска банка. Освен това, мисля, че една голяма част от недоразуменията, които тук се получават, са свързани с това, че в момента не е ясно и това, какво е служебно, какво е частно пътуване. Да речем, председателят на Първа частна банка пътува в чужбина. Частно пътуване ли е това, или не е частно пътуване? Как ще може председателят на Българската народна банка да определи на председателя на Първа частна банка лимит, че той не може да прекара в чужбина 10 дни и да похарчи повече от 2 хиляди или 5 хиляди долара? На какво основание?

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ *(от място):* Господин Боков, по цял свят има бизнеспътувания и туристически пътувания.

ФИЛИП БОКОВ: Тогава ясно трябва да се разграничат целите, за които става това? Аз предлагам в крайна сметка да помолим комисиите отново да помислят (след като чуха всички тези аргументи, които се изтъкнаха). Съгласен съм, че валутата трябва да се задържи в България, но въпросът е дали това да става по административен път, или да става по икономически път.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ние наистина приключваме тази дълга дискусия. Има думата господин Петър Корнажев.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председателю, госпожи и господа народни представители! Аз поддържам първата част от предложението на господин Боков. Тези, които са работили със Закона за сделки с валутните ценности и неговата връзка с Наказателния кодекс, знаят каква бъркотия беше и е в момента в тази посока. От всички тези изказвания, които се направиха, е ясно, че ние

ще затрудним и Законодателната, и Комисията по икономическата политика в момента да поднесат текстове. Аз просто предлагам да им предоставим да ни предложат въз основа на изказванията текстове, обмислени и спокойни, и да гласуваме тогава. *(Ръкопляскания в залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Димитров, имате думата, но е направено формално предложение от господин Боков, подкрепено от господин Корнажев. Трябва да се гласува.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Точно така е. Между другото тук е господин Карамфилов, той ще ви каже, че аз сутринта направих същото предложение пред Комисията по икономическата политика, но под натиска на хората, които присъствуваха там, бяхме принудени да подготвим някакви текстове, които да се приемат.

Искам да направя само две забележки по отношение на това, което казаха тези, говорили преди мен. Ние не сме на етапа, когато можем да въведем пълна конвертируемост на нашата национална валута и това нека да се разбере добре от всички народни представители, в ръцете на които утре или вдруги ден ще бъде гласуването на закона. Пълна конвертируемост не можем да постигнем, тоест да действуваме само с икономически мерки ние не можем. По един или друг начин трябва да имаме и административни мерки. След като премахваме една административна мярка, тоест да ограничаваме възможностите на хората да си пълнят валутните сметки в България, ние трябва да се опитаме да защитим тези валутни сметки, за да не бъдат изнесени навън. Ако се съгласим да отпадне това, което се предлага в ал. 6, тоест се съгласим с пълна свобода на износа на капитали, има хора, (те не са много) които имат страшно много пари, ще намерят начин да изкупят голяма част от валутата в България и утре тази валута ще се върти из Европа, няма да стои в България. Какво ограничение да направим за някой , да не купи 100 хил. долара, за да ги сложи в един куфар и да ги изнесе? Ето за това става дума. Или за 10 хил. долара. Вярно е, че хората, които имат 5 или 10 хил. долара, те наведнъж не ги изнасят навън. И за тях не става дума.

Те ще попаднат в тези ограничения, които ще бъдат дадени от Българската народна банка. Но, разберете, трябва някак си българският валутен пазар да се запази, защото лихвите на него са по-ниски, отколкото са лихвите на международния пазар. А валутата ще отива там, където дават лихви и където хората са по-сигурни. Между другото, хората ги е страх от несигурността, която съществува за в бъдеще в това законодателство. Ние трябва да им кажем съвсем открито какво възнамеряваме да правим. Тоест, известна ограниченост трябва да има, а това, че казват, че няма да си ги внесат, ама къде ще ги внесат? Те за-

сега нямат право да откриват сметки навън. Който открива такива сметки, той е в нарушение.

Вярно е и това, което казва господин Ескенази, че трябва да се направи точно разграничение между стопанската цел и между частните пътувания. И господин Боков го подчерта. Но ние трябва да създадем такова ограничение. Това не е против принципите на пазарната икономика и се доказва от еволюцията на страните, които сега живеят при пазарната икономика. Всички са минали през този етап и ние трябва да минем през него и затова подкрепете съществуването на такава клауза в закона.

Аз съм съгласен с това законът да се върне за доработване, с това ал. 3 на чл. 21 да изпълни съдържанието на целия чл. 21, както е досега, да се премахне необходимостта от деклариране, да отпадне заглавието на раздел пети и да бъде заменен, както казах, само от един чл. 21. И ние споделихме тук с господин Джеров, може би ал. 5 и ал. 6 е подходящо да се намират не в чл. 21, а видяхме, че има една разпоредба и мястото й е точно в чл. 36. И аз исках днес да направя консултация, когато обсъждахме проблема в Комисията по икономическата политика със Законодателната, но не знаех, че те имат заседание. Така че, след като сме освободили една голяма част от валутата, нека да оставим само на изхода тези две ограничения: Размер по отношение на закупуване в момента и размер по отношение на изнасянето. Забележката беше напълно справедлива - да не се разчита само на износ от влог, а който си има валута в джоба, да изнесе и нея. И затова тази редакция, която беше предложена, е прекрасна: "Местните физически лица при частни пътувания могат да използуват собствена валута до размера, определен от Българска народна банка." аз предлагам и в тези две алинеи думите "в размер" да се заменят с "до размер", защото едното показва точно, а логиката е да се даде "таван". Това е моето предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Направено е формалното предложение. Виждам, че и много от ораторите го подкрепят. Да гласуваме отлагането на по-нататъшното разискване и формулиране на този текст. Но преди това, господин Карамфилов, по другите текстове има ли рискове да се разгърнат такива дебати още ?

ДОКЛАДЧИК ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Мисля, че не.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да ги преминем ли до края? Да отложим цялото, да го видите? Така ли? Добре, предложението е: Гласуваме за отлагането на разискванията и гласуването по този текст сега и ще разгледаме само 22 и 26, които определят работата по-нататък с останалите от закона. Гласуваме това предложение.

229 народни представители гласуват за, 6 са против, 7 се въздържат.

Сега по двата текста, господин Джеров. Моля, прочетете 22 - стар.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Уважаеми колеги, предложих да гласуваме и следващото предложение за отпадане, за отмяна на чл. 22 и 26, защото тогава, когато работим върху 21, тоест върху глава пета, ние трябва да знаем с какви възможности разполагаме.

Чл. 22 се предлага да бъде отменен. Ще ви го прочета, за да знаете за какво става дума.

"Чл. 22. Отпуснатата валута, която не бъде използувана по предназначението си, следва да бъде внесена в банката в срок от 30 дни от деня, в който не може да бъде използувана, съответно от връщането на лицето в страната ."

Това е чл. 22.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ясен е текстът. Едно ограничение, което се отрича от всички депутати. Гласуваме отпадането, заличаването на чл. 22 . Гласувайте, господа.

225 народни представители гласуват за, 7 - против, 9 се въздържат. Отпада чл. 22.

Чл. 26, господин Джеров, моля.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Също така се предлага от Комисията по икономическата политика, което ние подкрепяме, чл. 26 да отпадне като вече ненужен. Ще ви го прочета.

"Чл. 26. Местните физически лица са длъжни да декларират пред Министерство на финансите задълженията си към чуждестранни лица в 14-дневен срок от узнаване за възникването им."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Отново по същата логика се предлага заличаването на чл. 26. Не виждам бележки. Гласувайте, господа.

Резултат от гласуването: 225 за, 4 - против, 6 се въздържат. Дотук спираме с този закон.

Съобщение във връзка с това. В четвъртък от 10 часа двете комисии - по икономическата политика и Законодателната, ще заседават, за да довършат този въпрос и да ни дадат отговор на въпроса дали главата ще се заличава или само член.

Преминаване към точка 3:

Първо четене на законопроекта за изменение на указ N 1094 за духовното стимулиране

Трябва да припомним, че това е един законопроект, внесен най-напред от правителството много отдавна, още от 14 ноември 1990 г. Той е обсъждан на 14 декември, на 21 декември, но не самостоятелно, а в рамките на общия па-

кет закони , свързани с пенсионирането. Така че сега той е на първо четене пред вас.

Искам да напомня, че по законопроекта има становища на Комисията по националната сигурност, Комисията по културата и духовните ценности, Комисията по труда, социалната защита и осигуряване на гражданите, Комисията по здравеопазването и спорта и на Комисията по науката и образованието.

Комисията по културата и духовните ценности. Кой ще докладва становището на комисията? Господин Георги Мишев има думата.

ГЕОРГИ МИШЕВ: Господин председателстващ, уважаеми колеги! Комисията по културата и духовните ценности предлага следното становище по законопроекта за изменение на Указ No 1094 за духовното стимулиране.

Първо. Комисията не възразява по текста на & 6, но предлага датата 1 декември 1990 г. да се замени с 1 май 1991 г.

Съображения. Необходимо е да се осигури време за изключване на възнагражденията за звание "Народен" и "Заслужил" от пенсиите на лица, което става чрез изчислителна техника. По чисто технически причини.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Но принципното ви становище е ясно, нали?

ГЕОРГИ МИШЕВ: Да.

В същото време имаме едно съображение, че трябва да бъдат отменени и основните положения на единната система за духовно стимулиране, едно решение на ЦК на БКП и Държавния съвет на Народна Република България от 1974 г. По този въпрос също трябва всички да вземем отношение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Комисията по националната сигурност. Господин Неврокопски, становище по Указ N 1094, а не това, което държите в ръце. То е друго. За духовното стимулиране!

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми господа народни представители! Така, както ни възложихте, комисията по време на почивката заседава...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, извинете, това е по друг въпрос. Ние разискваме Указ N 1094 за отмяната на "заслужили", "народни артисти" и т.н. Това е точката от дневния ред. Вие имате писмено становище. Прочетете го.

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Комисията по национална сигурност подкрепя предложените промени за изменение на Указ N 1094 за духовно стимулиране в Народна република България, внесени от Министерския съвет на 14 ноември 1990 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Становището ви е ясно.

Комисията по труда, социалната защита и осигуряване на гражданите,

имате думата. Господин Денис Куманов има думата.

ДЕНИС КУМАНОВ: Уважаеми господин председателстващ, уважаеми колеги депутати! Комисията изцяло подкрепя законопроекта за изменение на Указ N 1094 за духовно стимулиране, за изменението на този указ така, както е внесен от Министерския съвет. Предложеният законопроект за пълното премахване на привилегиите, които бяха предоставени на определени лица под формата на духовни и материални стимули, парични награди, добавки към пенсиите, уреждане на жилищни и социални проблеми, приемане с предимство във висши учебни заведения, както и издигане на бронзов бюст в определени населени места. Съществуването на тези привилегии смятаме за социално несправедливо и тяхното премахване е наложително.

Същевременно комисията подкрепя и изменението на чл. 16, като се запазва като най-високо отличие, почетното звание "Герой на Република България". Запазването на това звание ние смятаме за необходимо. Само че за в бъдеще носителите на званието, на отличието "Герой на България" няма да имат тези привилегии, които са имали досегашните носители на званията.

Също подкрепяме и предложението за изменението на чл. 87 за заплащане на еднократно възнаграждение при награждаването на съответните лица.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има госпожа Константинова от името на Комисията по науката и образованието.

ЕЛКА КОНСТАНТИНОВА: Комисията по науката и образованието подкрепя с мнозинство внесения законопроект за изменение на Указ N 1094 за духовно стимулиране в Народна република България.

В същото време комисията предлага този указ да бъде отменен и да се разработи нов закон за държавните награди.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Комисията по здравеопазването и спорта . Заповядайте вие.

ВАСИЛ КУРТЕВ: Уважаеми колеги! Имам честта да изложа пред вас становището на Комисията по здравеопазването и спорта относно законопроекта за изменение на Указ N 1094 за духовното стимулиране в Република България.

Комисията по здравеопазването и спорта подкрепя предложените промени в законопроекта за изменение на Указ N 1094 за духовно стимулиране в Република България. Същевременно предлагаме да отпаднат изцяло и чл. 16 и 87.

Също така предлагаме след думите "се отменя" да бъде записано "считано от датата на публикуване в "Държавен вестник".

И накрая, само с две думи бих искал да изразя и моето лично отношение

по визирания законопроект. Държа да подчертая, че съм органически против различните видове привилегии. Смятам, че те развращават хората и отклоняват вниманието им от единствения правилен стимул - възнаграждения за положения труд.

Така че аз като носител на званието "Герой на социалистическия труд", присъдено ми за спортно постижение, без съжаление се разделям с привилегията, която бих имал - 100 лв. върху пенсията. Бих искал да съм жив и здрав да ползвам пенсията си за положен труд, а не да имам привилегии. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това са становищата на комисиите. По този законопроект поиска думата госпожа Виктория Димова.

ВИКТОРИЯ ДИМОВА: Уважаеми господин председателстващ, уважаеми госпожи и господа народни представители! Предложеното на нашато внимание изменение на Указ 1094 е частично коригиране на един от елементите на т. нар. единна система за духовно стимулиране, чиито основни положения са приети с решение на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Държавния съвет на Народна република България от 28 май 1974 г.

Същността на цитираните "Основни положения" се залага върху принципите на # 1, точка 1 "на преданост към делото на комунизма, вярност към Българската комунистическа партия, обществено-политическа активност и високо социалистическо съзнание".

Точка 7, ал. 1 от "Основните положения" като най-важни критерии за духовно стимулиране се приемат, на първо място, политическата оценка и след това всичко останало.

В точка 7, ал. 7 награждаването с държавни награди се определя от Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия, където е регламентиран общият брой на държавни и правителствени награди, разпределението му по отрасли, съотношението между различните органи, медали и почетни звания, броят на държавните награди, предназначени за държавни и стопански обединения, ТКЗС, АПК и накрая учебни и културни заведения.

Точка 8 определя по длъжностно висшата номенклатура, която при навършване на кръгли годишнини по план, трябва да получи звания, ордени и медали . Цитирам: "В тази категория се включват членове на Политбюро и на Секретариата, членове и кандидат-членове и завеждащ отдели на Централния комитет на БКП, членове на Централната контролно-ревизионна комисия, членове на Постоянното присъствие на БЗНС и (накрая) научни дейци". *(Оживление и гласове в залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господата възразяват, защото знаят текстовете.

ВИКТОРИЯ ДИМОВА: *(Ръкопляскания от опозицията)* В глава пета от правилника за прилагането на Указ 1094 се определя удостояването със званието "Народен", "Заслужил", "Герой на народна република България", "Герой на социалистическия труд" и т.н., да става въз основа на решение на Политбюро на Централния комитет на БКП. Начинът на приложение на основните положения се определя с предложения на вниманието ни Указ N 1094 за духовно стимулиране в Народна република България.

Съгласно чл. 8, почетни звания са: "Герой на народна република България." *(Силно оживление сред мнозинството)* С това звание са удостоени Тодор Живков, Антон Югов, Цола Драгойчева, Пенчо Кубадински, Начо Папазов и други известни лица, някои от тях вече на подсъдимата скамейка.

Член 27, точка 1: "Орденът "Народна република България" се дава на български и граждани на други държави за особено големи заслуги в борбата против фашизма и капитализма и в изграждането на социализма" и т.н. Смятам, че повече примери не са необходими. Ето защо предлагам да отпадне целият пакет от документи за духовно стимулиране и да се приеме нов закон за българските ордени и медали, за високо държавно отличие. *(Ръкопляскания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител Петър Александров за реплика.

ПЕТЪР АЛЕКСАНДРОВ: Вземам думата за реплика на изказването на госпожа Димова. Уважаеми колеги, надявам се, че в тази зала няма човек, който да е против предложението за гласуване на този указ за отмяната на наградите, които давахме преди. Възмутен съм от нейната постъпка. Тя чете този текст за втори път. Ако постъпваме така, това означава безкрайно да политизираме нещата, без да стигаме до съответни положителни изводи. *(Оживление сред опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Мочуров.

АТАНАС МОЧУРОВ: Уважаеми дами и господа народни предсавители! Тоталитарното общество е общество на изненадите, защото всяка акция на властта се подготвя в условията на дълбока конспирация. *(Гласовете "Е-е-е" от мнозинството)* И така една сутрин българският народ се събуди без заслужили и народни артисти, без заслужили и народни деятели на културата. Тъй като споменатите почетни звания започнаха да предизвикват основателни протести и подигравки, господин Тодор Живков ги премахна. Но искам да подчертая отново принципът на конспирацията. Премахнати бяха само званията, но не и паричната добавка към заплатата или пенсията на бившия носител.

Великият фантаст Джордж Оруел може да завиди на невероятния талант на нашия бивш първи ръководител. И до ден днешен в една реална държава - Република България, има хора, които получават пари за нищо.

Дами и господа, мисля, че всички съзнаваме колко деликатен е този проблем. Тук, в залата на Великото Народно събрание, седят редица носители на тези звания. Всички те са хора почтени и значими творци в своята област. А фактът, че са получили доверието на своите избиратели още веднъж доказва и подчертава това. Но целият български народ знае, че освен тези достойни творци в областта на изкуството и културата имаше и други, далеч по многобройни. Техните имена гърмяха по радиото и телевизията. На снимките ги виждахме от дясната страна на първия ръководител. Това бяха членовете на ловната му дружинка, придворните шутове, доносниците и полицейските литературни критици, които провеждаха политиката на прословутото Шесто управление.

С предлагания законодателен акт ние не само ще ги лишим от сребърниците за тяхната служба на тоталитарния режим. Ние ще отделим честните, дълбоко уважавани и ценени от нашия народ творци. Част от тези талантливи творци и граждани, които допринасяха и допринасят за авторитета на българската култура пред света са в разцвета на своите духовни сили. Мнозина от тях вече гордо са отхвърлили подаянията на тоталитарната власт, но другите, които вече са възрастни и немощни - 97-годишната Багряна или 90-годишният Димитър Панталеев, чиито пенсии не надминават 150 лв., не тези поети, а нашата нация се нуждае от изтъкване на техните имена и творчество.

Аз поздравявам вносителя на законопроекта, който е предвидил начин да бъдат възмездени творци, които са дали своя принос не само в националната, но и в световната културна съкровищница. Тук се възстановява една стара традиция на такива всеобщо уважавани и признати творци, пенсии ще се отпускат за сега и за в бъдеще, от Народното събрание така, както някога са отпуснати пенсии на Вазов, Антон Страшимиров, Стоян Михайловски. И в този случай грешки и субективистичен произвол няма да има. Народното събрание ще отпуска пенсии на хора, които действително са заслужили за нашата култура и наука.

Предлагам в най-близко време да се създаде парламентарна комисия, която да прегледа списъка на заслужилите и народните деятели на изкуството и културата и онези от тях, които имат реален и значителен принос в културното строителство на страната и не са опетнили името си в служба на тоталитарния режим, да получат не само материално, но и морално признание от висшия законодателен орган на страната. Това според мен е единственият начин за разчистване на авгиевите обори в областта на духовните ценности. Надявам

се, че това мое предложение ще получи подкрепата и на нашите избиратели отляво и от дясно. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Димитър Йорданов по процедурен въпрос.

ДИМИТЪР ЙОРДАНОВ: Господин председателстващ, сигурен съм, че сега сме не на първо, а на второ четене на този законопроект. На първото четене аз правих изказване по този въпрос и сега разглеждаме този въпрос за втори път отново в Комисията по културата и духовните ценности.

Предлагам да прекратим разискванията и да преминем към гласуване, какво се полага при закон на второ четене. Защо трябва да развиваме сега политически речи по въпрос, който отдавна е разрешен?

ГЛАС ОТ ОПОЗИЦИЯТА: Много се плашите.

ДИМИТЪР ЙОРДАНОВ: Не се плашим от нищо.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Йорданов, не помните точно. Разисквали сме два пъти този законопроект, но той не е гласуван на първо четене. Тогава вие се изказахте, изказа се господин Бъчваров, но не е гласуван. Предложението Ви да се прекратят разискванията е направено. Аз имам писмено предложение от господин Стоян Димитров да се пристъпи към гласуване на първо четене.

Има думата господин Берон за реплика.

ПЕТЪР БЕРОН: Уважаеми колеги! Ясно е за всички, че досега действуващата система за ордени и други отличия в страната е напълно негодна. Няма нито един от съвременните ордени, който да може да продължи съществуването си в нашата страна в този вид. Именно защото това се разбира от всички, вече цяла година никой с нищо не награждава никого поради това, че тези отличия са негодни за нашата съвременност.

Подкрепям напълно предложението на госпожа Виктория Димова да бъде отменена цялата нормативна система за награждаване с ордени и отличия у нас и да бъде приет нов закон за ордените и медалите в България и то в съкратено и определено от Народното събрание време. *(Частични ръкопляскания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Направено е процедурно предложение да се прекратяват разискванията и се премине към гласуване. Предложенията, направени преди и сега, евентуално целият указ да се отмени, са радикални. Мисля , че това не е възможно да стане сега.

Има думата господин Джеров.

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Дали ще отменим целия указ или не - това е втори въпрос. За да го отменим, трябва да има такова законодател-

но предложение . В момента има предложения за отмяна на някои текстове и за изменение на други. На различни плоскости работим, сега ми се струва, че не би могло да се направи нищо за отмяна на целия указ. Няма внесено такова предложение, затова не може да го разглеждаме. Ако се внесе такова предложение, няма никаква пречка да го разгледаме и да го предложим вече обмислено пред вас.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И така: гласуваме направеното формално предложение да се прекрати разискването на първото четене и след това да се премине към гласуване по принцип. Гласувайте за прекратяване на изказванията, господа. Гласувайте!

Резултатът от гласуването: 252 народни представители гласуват за, 5 са против и 4 се въздържат.

Законопроектът се приема. *(Гласове от залата, които се опитват да подскажат, че последната фраза е погрешна)* Извинете - става дума за прекратяване . Прекратени са дебатите. Преминаваме към първо гласуване по принцип на законопроекта. Вие имате процедурно предложение ли, господин Бъчваров?

ВЕНЦИСЛАВ БЪЧВАРОВ: Взех думата, за да направя процедурно предложение: една от комисиите дава съвършено различен текст и би трябвало да се прогласува и единият, и другият текст. Една от комисиите предлага да отпаднат изобщо чл. 16 и 87, т.е. предлага да се премахне титлата...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Бъчваров, с голямо уважение към предложението, но то ще трябва да се отнесе към второто четене. Даже господин Бъчваров (напомням), че е направил редица конкретни предложения, когато се е изказал още през м.декември.

Гласуваме на първо четене законопроекта за изменение на Указ N 1094 за духовно стимулиране в България. Гласувайте!

Резултатът посочва, че 237 са подкрепили предложението, 10 са против, 11 се въздържат.

Законопроектът се приема на първо четене.

Но тъй като има предложения, направени от една комисия, има и освен това предложения при дебатите по този законопроект през м. декември - тези предложения трябва да се сложат на вниманието на съответните комисии. С тези мои думи те са призовани да разгледат без отлагане законопроекта, за да бъде той своевременно представен на второ разглеждане тук.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Промени в структурата на Министерския съвет

Постъпило е с дата от 16 януари 1991 г. Предложение на министър - пред-

седателя....

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: *(от място):* Но тук няма нито един министър!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата госпожа Маринова.

КЛАРА МАРИНОВА: Благодаря ви за предоставената възможност да отразя мнението на цялата зала. Чуха се вече гласове, че няма представители на Министерския съвет и затова предлагаме тази точка да я отложим дотогава, докато в залата има вече представители на Министерския съвет, а предлагаме да продължим по-нататък с дневния ред: с точка 5.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Бюрото не твърде отдавна изрази становището, че когато има постъпило писмено предложение на правителството, задължено е негов представител тук да го представя и защитава. Такова задължение по правилник няма, но и Бюрото смята, че е целесъобразно да има съответен представител на Министерския съвет, за да може да обоснове становището, което писмено е изложено и евентуално да се отговори на въпроси и на други предложения , направени от народните представители. Така че нека гласуваме предложението да се отложи разискването на този въпрос по изтъкнатото съображение.

Господа, гласувайте предложението за отлагане на тази точка от дневния ред.

Резултат от гласуването: 216 народни представители подкрепят предложението, 41 са против и 5 се въздържат.

Господин Неврокопски, имате думата да чуем, но не доклад, а да представите едно решение - това е решение на комисията, така ли?

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Това е проекторешение, да.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не го четете сега, моля ви. Ние не сме гласували точка от дневния ред, за да можете да го прочетете. То е готово, вие сте го приели в комисията с участието на...

ИВАН НЕВРОКОПСКИ ...С присъствието и с участието на министъра на отбраната ген. Мутафчиев. Той изложи становището си. Присъстваше и вносителят на декларацията - г-н Савов. След разисквания ние подготвихме едно проекторешение, но тъй като казват, че не може да се прочете, защото не е включено в дневния ред...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не може да се прочете сега, защото не сме гласували точка от дневния ред. Затова, ако има становище, както Вие казвате , решението ние го имаме, възможностите са две - да гласуваме да се включи в дневния ред днес, да се чуе и да се разисква, ако трябва, и да се приеме. Това е едното предложение. Спор тук няма. Говорим за точката от

дневния ред. *(Разменя реплики със Стефан Савов, който е вносител на предложението)*

СТЕФАН САВОВ: Тъй като решението на комисията е въз основа на моето предложение за декларация - трябва да се гласува първо въпросът за декларацията и след това вече решението. Иначе няма никакво основание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Но това е нещо, което трябва да се разреши, като се погледне часовникът. Имаме една точка по дневния ред досега. Това е изслушване доклада на Комисията по проверка на изборите (Мандатната комисия) и ако се приеме тази точка, което е предложено от господин Савов, то трябва да стане с гласуване. Така е. Нея трябва да предложим след точка 5.

Трябва да гласува следното: първо, удължаването на работното време след 20 часа сега. Второ, включването на тази точка след точка 5, ако има съгласие за това. Това ще стане и на базата на становището, което имат комисиите и да продължим работата по-нататък.

И така: Гласуваме предложението за удължаване на работния ден днес след 20 часа. Колко страници е докладът на комисията? *(Следва отговор от място, че докладът съдържа над 30 страници)*

Гласуваме предложението за удължаване на работното време днес. Гласувайте, господа.

Резултатът от гласуването е: Подкрепили предложението - 141, против него са 125, 2 - се въздържат. Предложението се приема.

Гласуваме предложението на господин Савов за включване в дневния ред на днешното заседание. Имате още нещо да кажете, господин Савов? Моля, имате думата.

СТЕФАН САВОВ: Господин председател, господин председателстващ, уважаеми колеги! Доколкото знам, Бюрото на ВНС е задължено също да спазва реда в залата. На мен ми се струва, че прави тягостно впечатление фактът, че особено от дясната страна горе винаги има по няколко господа, които стоят и следят кой как гласува. *(Неодобрение в залата)* Моля ви, в правилника се казва всеки да си седи на мястото, господин Стоилов. Не може да стоят отгоре и да следят. Има разпечатка, Бюрото е длъжно да проверява дали действително народните представители, които са тук, са гласували. Но този контрол е недостоен и подронва достойнството на народните представители. *(Ръкопляскания)*

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ *(от място):* Да им завържем очите. *(Смях в залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, гласуваме предло-

жението за включване в днешния дневен ред на проектодекларация или проекторешение (това ще се уточни допълнително) във връзка с тържествената заря - проверка на 3 март т. г. и използуваните военни символи при нейното протичане. Гласуваме включването на тази точка след точка 5 от приетия дневен ред.

Резултатите от гласуването са: 116 за, 142 против и 9 се въздържат. *(Шум и реплики в залата)*

Предложението за включване на проект за решение или декларация във връзка със зарята на 3 март в дневния ред се отклонява. *(Възгласи "У-у-у!": На таблото се дава разпечатка на гласуването по парламентарни групи: Шум и реплики)*

Подготвеният проект за решение от комисията ще бъде раздаден на народните представители с предложение за включване в дневния ред в четвъртък на редовното пленарно заседание.

(Председателстващият Гиньо Ганев напуска залата и председателството поема акад. Николай Тодоров)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Преминаваме към разглеждането на точка 5 от дневния ред:

Доклад на Мандатната комисия за резултатите от проверката за законността на изборите за седмо Велико Народно събрание, проведени на 10 и 17 юни 1990 година

Доклада ще прочете секретарят на Мандатната комисия господин Кирил Желев.

КИРИЛ ЖЕЛЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители! На 10 и 17 юни 1990 година в Народна република България бяха проведени общи парламентарни избори за Велико Народно събрание. Това определи необходимостта от извършване на проверка по законността на изборите в съответствие с нормите на Конституцията.

Органът, който може да извършва такава проверка, редът и начинът за провеждането й са уредени в чл. 74 от Конституцията на Република България и чл. 38 до чл. 43 от Правилника за организацията и дейността на Великото Народно събрание.

В изпълнение на тези правни норми на 17 юли 1990 година Великото Народно събрание избра по Комисия по проверка на изборите (Мандатна комисия) в състав:

Председател: Негово високо преосвещенство Митрополит Панкратий (155. едномандатен избирателен район, безпартиен)

Зам. председател: Александър Стамболийски (15. Многомандатен изби-

рателен район, БЗНС)

Заместник-председател: Димитър Димитров (81. Едномандатен избирателен район, БСП)

Заместник-председател: Петър Корнажев (15. Многомандатен избирателен район, СДС)

Секретар: Кирил Желев (28. Многомандатен избирателен район, БСП), и 50 народни представители за нейни членове.

Съставът на Мандатната комисия е образуван в съответствие с чл. 38, ал. 1 на Правилника за организацията и дейността на Великото Народно събрание, който утвърждава "принципа на пропорционално представителство на политическите партии, коалиции, организации и движения и независими народни представители".

Под ръководството на своя председател - Негово високопреосвещенство Митрополит Панкратий, Мандатната комисия незабавно започна изпълнението на своите задачи и определи основните принципи за дейността си: законност, обективност, принципност, безпристрастност.

В своята дейност Мандатната комисия се ръководеше от Конституцията и Закона за избиране на Велико Народно събрание, вземаше предвид указите на Председателя (Президента) на Републиката, решенията на Министерския съвет и решенията на Централната избирателна комисия.

Обхватът на проверката наложи комисията да приложи разпоредбата на чл. 38, ал. 3 от Правилника за организацията и дейността на Великото Народно събрание и още в началото бяха образувани от членовете й 10 работни групи с координатори. На девет от тях беше възложено да проверят законността на изборите в по три избирателни региона, съответстващи на многомандатните избирателни райони в страната, а на една - София-град.

Разпределението по работни групи се извърши така, че в техния състав да не участвуват народни представители, чиито избор се проверява, както и да включват депутати от различните политически сили, представени в парламента.

И в комисията, и в отделните работни групи разговорите и дискусиите се осъществяваха при пълен плурализъм на мненията, в коректен и конструктивен дух, стремеж към преодоляване на партийни пристрастия, оценка на обективните факти единствено и само на законова основа.

Комисията и нейните работни групи получиха, събраха и проучиха налични над 130 000 страници източници на информация за подготовката и провеждането на изборите и за резултатите от тях във всички избирателни райони както следва:

1. Резултатите от проведените избори, обявени от Централната избирателна комисия;

2. Протоколите на секционните избирателни комисии (СИК) и районните избирателни комисии (РИК) от Едномандатните избирателни райони (ЕИР).

3. Протоколите на секционните избирателни комисии и районните избирателни комисии от Многомандатните избирателни райони (МИР);

4. Информации от Централната избирателна комисия, Българското сдружение за честни избори (БСЧИ), Гражданската инициатива за свободни и демократични избори (ГИСДИ), Министерския съвет и ДФ "Информационно обслужване".

5. Жалби, протести, възражения, сигнали, анализи, доклади, видеокасети и други до Централната избирателна комисия и Великото Народно събрание от различни партии, движения, обществени организации и сдружения;

6. Жалби, протести, възражения и сигнали от граждани до Централната избирателна комисия;

7. Жалби, протести, възражения и сигнали от граждани до Великото Народно събрание;

8. Входящ дневник на Централната избирателна комисия;

9. Входящ дневник на Великото Народно събрание;

10. Решения и методически указания на Централната избирателна комисия;

11. Видеокасети във връзка с изборите с обща продължителност над 18 часа, предоставени от Гражданската инициатива за свободни и демократични избори и други организации;

12. Декларации за отчитане финансирането на предизборната дейност на кандидатите за народни представители;

12. Информация от Министерство на финансите за резултатите от проверката за целесъобразното изразходване и отчитането на средствата, предоставени от държавата на политическите партии, коалиции и движения, за осигуряване на подготовката и провеждането на изборите за Великото Народно събрание;

14. Доклади от работните групи на Мандатната комисия;

15. Доклади и справки от членове на Мандатната комисия за резултатите от извършени проблемно-целеви проверки на места;

Конкретните резултати от проучването, обсъждането и решенията си работните групи са отразили в доклади, които са неразделна част от настоящия.

I. КОНСТАТАЦИИ

1. В съответствие с чл. 4 от Закона за избиране на Влико Нродно събрание изборите са проведени по смесена система: 201 народни представители са избрани по мажоритарния принцип в 200 едномандатни избирателни района; 208 народни представители са избрани по пропорционалния принцип в 28 многомандатни избирателни района с партийни листи.

По мажоритарната система в първия тур на изборите на 10 юни 1990 година са се състезавали 1411 кандидата. От тях са обявени за избрани 119 народни представители. Сто шестдесет и двама кандидати за народни представители са участвали във втория тур на изборите. На балотажа, състоял се на 17 юни 1990 година са обявени за избрани 81 народни представители.

По пропорционалната система в изборите на 10 юни 1990 година са се състезавали 38 партии и коалиции с 1680 кандидата. От тях са избрани 200 народни представители от 4 партийни листи.

В резултат на общите парламентарни избори процентното разпределение на депутатските места в Седмото Велико Народно събрание е: БСП-52,75 процента, СДС-36 процента, БЗНС-4 процента и ДПС- 5,75 процента.

След започване на работата на Великото Народно събрание по реда на чл. 85 от Закона за избиране на Велико Нродно събрание двама народни представители, избрани в Едномандатни избирателни района, подадоха молби да бъдат освободени от парламента. Това са Атанас Семерджиев (92. едномандатен избирателен район) и Герчо Атанасов (41. едномандатен избирателен район). На 30 септември 1990 г. в 92. Едномандатен избирателен район бе проведен частичен избор , в резултат на който беше избран Александър Андонов Попов. В 41. Едномандатен избирателен район частични избори не са насрочени.

По реда на чл. 85 от Закона за избиране на Велико Народно събрание осем народни представители, избрани по пропорционалната система, подадоха молби да бъдат освободени от парламента. От БСП това са: Георги Христов (17. Многомандатен избирателен район), Иван Караризов (1. Многомандатен избирателен район), Йордан Радичков (11. Многомандатен избирателен район), Добри Джуров (21. Многомандатен избирателен район), Станко Тодоров (6. Многомандатен избирателен район) и Александър Стрезов (18. Многомандатен избирателен район), а от СДС: Желю Желев (21. Многомандатен избирателен район) и Георги Величков (21. Многомандатен избирателен район). В съответствие с чл. 82 от Закона за избиране на Велико Народно събрание те бяха заменени съответно от: Светослав Мичев, Асен Златев, Кирил Терзиев, Юрий Борисов, Константин Василев, Петър Петров, Васил Величков и Ясен Златков.

2. Изискванията на Конституцията на Република България и на другите нормативни актове за насрочването и провеждането на избори са спазени.

3. Изборите са проведени по избирателни списъци, които са подготвени съгласно изискванията на глава 2 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

С оглед предотвратяване на евентуални опити за двойно гласуване, Централната избирателна комисия е взела решение за изготвяне на нови избирателни списъци, където срещу имената на гласоподавателите да бъдат нанесени данните за ЕГН. Централната избирателна комисия е задължила изпълнителните комитети на областните и общинските народни съвети да изпълнят това решение своевременно.

За да предотврати възможността да не бъдат допуснати до участие в изборите гласоподаватели, които имат адресна регистрация в съответното населено място, но не са включени в избирателния списък, Централната избирателна комисия е взела решение на тези избиратели да се разреши да гласуват, като данните им се допълнят в избирателните списъци и се направят отметки в личните им паспорти.

Допуснатите нарушения, слабости и недостатъци при съставянето, обявяването, поправянето и съхранението на избирателните списъци не са имали съществено значение при определяне на крайните резултати от изборите.

Изразено беше становище от част от народните представители, членове на Съюза на демократичните сили в Мандатната комисия, че по данни от Централната избирателна комисия официално в сраната и чужбина са регистрирани по окончателни избирателни списъци в деня на изборите 6 990 372 избиратели, от тях в чужбина - 53 998 избиратели. Разликата между тези две числа представлява броя на избирателите, регистрирани в страната и на български плавателни съдове.

В съответствие с това становище по данни, предоставени от Централното статистическо управление, през месец май броят на жителите на страната над 18-годишна възраст към 31 декември 1989 г. е бил 6 738 740, от тях следва да се извадят починалите до края на май 1990 г., които според ЦСУ са 56 896, от които 141 са под 18 години. Разликата е 6 681 844. Към тази разлика трябва да се прибави броят на тази част от жителите на страната, които са навършили 18 години в деня на гласуването. Според Централното статистическо управление навършилите 18 години към 31 декември 1989 г. са 124 384. Ако се приеме, че половината от тях са навършили 18 години към датата на изборите, към 6 681 844 трябва да се прибави числото 62 192. Сборът 6 744 036 би трябвало да бъде равен на броя на регистрираните в страната избиратели към датата на избори-

те. Получава се обаче една разлика от 172 338 избиратели, регистрирани като действителни в окончателните избирателни списъци. Към тях трябва да се прибавят около 180-200 хиляди избиратели с турско етническо самосъзнание, които отсъствуваха от сраната в деня на изборите, но не бяха заличени от избирателните списъци. Така се получава числото от около 372 338 избиратели, регистрирани в повече, за които не се знае дали са дописвани в окончателните избирателни списъци в деня на изборите или преди това.

4. Избирателните райони и избирателните секции са образувани съгласно изискванията на глава 3 и 4 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

Съгласно чл. 21, ал. 2 от Закона за избиране на Велико Народно събрание "По решение на Изпълнителния комитет на Общинския народен съвет може да се образуват секции, с по-малко от 500 и с не повече от 1500 жители".

Народни представители от Съюза на Демократичните сили изразиха мнение, че в противоречие с чл. 21 от Закона за избиране на Велико Народно събрание съществуват 282 секции с повече от 1000 регистрирани избиратели, което съставлява 2,23 на сто от общия брой на избирателните секции. При това положение , според тях основателно се поставя съмнение върху документалната база, с която са работили районните избирателни комисии и секционните избирателни комисии.

5. Централната избирателна комисия и другите избирателни комисии са образувани съгласно изискванията на глава 5 от Закона за избиране на Велико Народно събрание. За всички случаи, при които са констатирани нарушения, касаещи съставите на районните избирателни комисии и секционните избирателни комисии, Централната избирателна комисия незабавно е разпоредила на ИК на ОБЛНС и ОБНС да бъдат включени съответният брой представители на основните политически сили в изпълнение на чл. 26 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

6. Безспорен е големият принос на Централната избирателна комисия и на нейното ръководство за точното изпълнение на законовите разпоредби по подготовката и провеждането на изборите.

Централната избирателна комисия е изпълнила в пълен обем задълженията си по чл. 31 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

7. 228-те районни избирателни комисии и 12600-те секционни избирателни комисии като цяло са работили за подготовката и провеждането на изборите в съответствие с чл. 33 и чл. 34 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

Съставените от тях протоколи, като правило са изготвени според изисква-

нията на чл. 67, чл. 70 и чл. 71 от Закона за избиране на Велико Народно събрание и са подписани единодушно. Около 6 процента от всички протоколи на тези комисии са подписани с особено мнение или не са подписани от 1-2 техни членове.

8. В работата на някои районни избирателни комисии и секционни избирателни комисии са допуснати нарушения, слабости и недостатъци, като:

- грешки при определяне и описване на недействителните бюлетини и на празните пликове (84. ЕИР, 90. ЕИР, 93. ЕИР, 132. ЕИР, 162. ЕИР и др.);

- грешки при съставяне на протоколите (89. ЕИР, 139. ЕИР, 175. ЕИР, 185. ЕИР, 195. ЕИР, 197. ЕИР и други)

- гласуване от непълнолетни и с передовни паспорти (112. ЕИР, 127. ЕИР и други);

- гласуване без адресна регистрация (117. ЕИР, 128. ЕИР, 132. ЕИР, 134. ЕИР, 138. ЕИР и други);

- недостатъчна компетентност на отделни членове на СИК (175. ЕИР, 185. ЕИР, 195. ЕИР, 197. ЕИР и други);

- неетично поведение на отделни членове на секционните избирателни комисии (125. ЕИР, 158. ЕИР и други);

- участие на гражданин в работата на секционна избирателна комисия, без да е бил неин член, но представил се за такъв (196. ЕИР);

- не е изпълнено решение N 13 от 1 юни 1990 на Централната избирателна комисия, съгласно което: "Секционните избирателни комисии при отваряне на пликовете, ако констатират, че има недействителни бюлетини, да запазят тези бюлетини в същите пликове запечатани, пликовете да се номерират и в протоколите на комисията да се изложат съображенията за това на какво основание тези бюлетини са обявени за недействителни";

- неправилно установяване и обявяване на резултатите от изборите (90., 132., 135. и 188. ЕИР);

Посочените нарушения, слабости и недостатъци в работата на районните избирателни комисии и секционните избирателни комисии не са повлияли върху крайния резултат от изборите, с изключение на нарушенията, извършени от районните избирателни комисии в 90. 132. 135. и 188. Едномандатни избирателни райони при установяването и обявяването на резултатите от гласуването.

9. Посочването и регистрирането на кандидатите за народни представители с малки изключения е извършено съгласно разпоредбите на глава 6 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

Мандатната комисия констатира, че е извършвана регистрация на кандидати за народни представители в нарушение на чл. 42, ал. 2 и чл. 43 от Закона

за избиране на Велико Народно събрание (192. ЕИР и 198. ЕИР);

Нарушенията на закона, свързан с посочването и регистрирането на отделните кандидати за народни представители и на партийни листи, не са повлияли съществено върху крайния резултат от изборите.

10. Предизборната кампания на кандидатите за народни представители и гласуването на 10 и 17 юни 1990 година с известни изключения са преминали в съответствие с изискванията на глава 7 и 8 на Закона за избиране на Велико Народно събрание.

Острата политическа борба и поляризация, както и липсата на достатъчно опит за провеждане на избори в такава обстановка, са довели в някои избирателни райони до отделни случаи на неетични прояви и лични злепоставяния, до унищожаване на агитационни материали и масовото им поставяне извън определените места, до провеждане на агитация в предизборния и изборния ден, до гласуване извън изборните кабини и други - нарушения на чл. 50, ал. 2,3,4 и чл. 51, ал. 2 и чл. 57, ал. 3 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

От протоколите на почти всички районни избирателни комисии и секционни избирателни комисии се вижда, че самото гласуване в избирателните секции е преминало при добър ред и спокойна обстановка.

11. До Великото Народно събрание Централната избирателна комисия, районните избирателни комисии и секционните избирателни комисии са депозирани от различни партии, движения, коалиции, обществени организации, сдружения, държавни органи, длъжностни лица и граждани над 3600 жалби, сигнали, молби, доклади, възражения, анализи, предложения и видеокасети, които бяха предоставени на Мандатната комисия във връзка с чл. 78 от Закона за избиране на Велико Народно събрание. От тях 13 сигнала, изпратени до Великото Народно събрание и 54 жалби, изпратени до Централната избирателна комисия не са намерени и Мандатната комисия по тях не се е произнесла.

Те могат да се категоризизират в две основни групи:

11. 1. Отнасящи се до организацията, подготовката на изборите, избирателните списъци, регистрацията на кандидатите и предизборната кампания, а именно:

- недостатъци в избирателните списъци;

- неправомерно образуване на районни избирателни комисии и секционни избирателни комисии без представители на всички политически сили;

- неясноти в статута на чуждестранните наблюдатели и представителите на Българското сдружение за честни избори и Гражданската инициатива за свободни и демократични избори;

- откази за регистрация на кандидати за народни представители;

- неправомерно регистриране за участие в изборите;

- прозрачност на пликовете - по повод на сигнали за недостиг на пликове от утвърдения образец на 10 юни Централната избирателна комисия е взела решение, че "могат да се използуват и двата вида пликове като най-първо се използуват пликове-образци с плътно високо покритие от вътрешната страна. Комисията счита, че при недостиг на пликове могат да се закупят такива при строго спазване искането те да бъдат плътни."

Едновременно с това народни представители, членове на СДС в Мандатната комисия изразиха мнение, че Централната избирателна комисия е взела изрично решение да се забрани и спре гласуването с прозрачни пликове, каквото е проведено в Бургас и Сливен, но въпреки положените усилия не се откри кой и как го е разрешил.

- некачествено отпечатване на бюлетини;

- физическо и психическо насилие върху симпатизанти на партиите, имуществено въздействие върху гласоподаватели;

- заплахи и физическо въздействие върху кандидати за народни представители;

- неетични и некоректни прояви в предизборната кампания;

- унищожаване на нагледна агитация;

- разпространение на агитационни материали извън определените за това места и др.

11. 2. Свързани с процеса на гласуване, с работата на избирателните комисии и определянето на изборните резултати, като:

- агитационна дейност в полза на различните партии и кандидати в деня на изборите;

- раздаване на бюлетини в деня на изборите;

- недопускане на упълномощени представители на различните партии до изборните секции;

- неправомерни действия на застъпници и други длъжностни лица;

- натиск върху работата на секционните избирателни комисии;

- посещение на секциите от кандидати за народни представители;

- неправомерно оборудване на избирателните кабини;

- липса на бюлетини (за кратко време), за различни партии и кандидати;

- опит за гласуване извън изборните кабини;

- неправомерно поведение на членове на секционните избирателни комисии ;

- нарушения при гласуване от срочнослужещи;

- гласуване от непълнолетни;

- гласуване без адресна регистрация или без паспорт;
- опити за въздействие върху избиратели при гласуването;
- участие в изборите на психически увредени лица;
- ниска квалификация на членове на някои секционни избирателни комисии ;
- неправилно отчитане на празните пликове;
- неправилно съставяне на протоколите на секционните избирателни комисии;
- несъответствие между броя на гласувалите и подадените гласове в изготвените протоколи на районните избирателни комисии и секционните избирателни комисии;
- неправилно обявени резултати за избрани кандидати за народни представители.

При проверките се установи, че голяма част от жалбите, сигналите и предложенията са неоснователни или твърденията в тях се основават само на чуто и видяно от трети лица.

Спрямо основателните жалби, сигнали, предложения и други от първата група, които са били от компетентността на Централната избирателна комисия, тя е взела своевременно законосъобразни решения, които, както се вижда и от съобщенията на тази комисия от 20 юни 1990 година, са били изпълнени.

Констатациите на Централната избирателна комисия за нарушенията, отразени в това нейно съобщение, съвпадат с констатациите от проверката на Мандатната комисия.

Установените нарушения, данни за които се съдържат в основателните жалби, сигнали и други от втората група не са повлияли съществено върху крайния резултат от изборите. Изключение е случаят, описан във възражението на общинския съвет на БСП в град Пазарджик до Централната избирателна комисия (С изходящ N 114-000-06 от 13 юни 1990 г., заведено във входящия дневник на Централната избирателна комисия под N п-121 на 15 юни 1990 г.), относно определянето и обявяването на изборните резултати за 90. Пазарджишки едномандатен избирателен район, както и случаите в 132, 135 и 188 едномандатни избирателни райони.

Конкретните резултати от изучаването, от проверките на място и по документи, от обсъждането и оценките на всички жалби, сигнали, предложения, видеозаписи и др., са отразени в докладите на работните групи на комисията, които са неразделна част от този доклад.

12. Определянето, обявяването и удостоверяването на изборните резултати е извършено от Централната избирателна комисия и районните избирател-

ни комисии като цяло правилно и в съответствие с изискванията на глава 9 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

Разпределението и обявяването на броя на депутатските места и на избраните народни представители в Многомандатен избирателен район, съответстващо на подадените гласове за политическите партии и изборни коалиции, Централната избирателна комисия е извършила съобразно чл.75, чл.76 и чл.77 и въз основа на приетата от нея методика, която е обнародвана в Държавен вестник.

В 196 от едномандатните избирателни райони, районните избирателни комисии са установили, обявили и удостоверили изборните резултати законосъобразно. В 90. 132. 135. и 188. едномандатни избирателни райони на 10 юни 1990 година са били избрани съответно следните кандидати за народни представители: Петър Димитров Николаков, Росен Сергеев Илиев, Боян Петров Черешаров и Стефан Владимиров Радославов. Приемайки, че нито един от кандидатите за народни представители в тези райони не е събрал необходимото мнозинство, съответните районни избирателни комисии са постановили своите решения в нарушение на чл.72 и чл.73, ал.1 от Закона за избиране на Велико Народно събрание. В изборите, проведени на 17 юни 1990 година в 132. 135. и 188. едномандатни избирателни райони са били избрани съответно следните кандидати за народни представители: Росен Сергеев Илиев, Боян Петров Черешаров и Стефан Владимиров Радославов. Тъй като в тези райони вторият тур на изборите е насрочен незаконосъобразно Мандатната комисия счита, че той е недействителен.

За 90. Пазарджишки едномандатен избирателен район Районната Избирателна комисия е установила и обявила резултатите от изборите на 10 юни 1990 г. в грубо нарушение на Закона за избиране на Велико Народно събрание. Това съществено е повлияло върху крайния резултат от изборите по смисъла на чл. 42 от Правилника за организацията и дейността на Великото Народно събрание.

Мандатната комисия прави тази констатация въз основа на безспорно установени факти и на разпоредбите на Закона за избиране на Велико Народно събрание, а именно:

13. Подготовката, организацията и гласуването за изборите на 10 юни 1990 г. в 90. Едномандатен избирателен район - град Пазарджик, до етапа на определяне на изборните резултати са проведени в съответствие с изискванията на Закона за избиране на Велико Народно събрание. Районната избирателна комисия е допуснала грешка при определяне на резултата. Независимо от това е възможно да бъде определен резултатът от първия тур сега, тъй като разпола-

гаме с точната информация за броя на гласувалите и за броя на действителните гласове, които са подадени за всеки кандидат.

13.1. Определянето на изборните резултати в едномандатните избирателни райони трябва да се извършва по реда, определен в глава девета на Закона за избиране на Велико Народно събрание, където според чл.69, ал.1: "Районната избирателна комисия в едномандатния избирателен район установява резултатите от гласуването въз основа на протоколите, представени от секционните избирателни комисии и ги обявява", при това, съгласно чл.72: "За избран народен представител в едномандатен избирателен район се смята кандидатът, който е получил повече от половината действителни гласове, подадени в избирателния район, ако в гласуването са участвували повече от половината избиратели по избирателния списък", след което, по силата на чл.74: "Избирането на кандидата за народен представител по мажоритарния принцип се удостоверява от съответната районна избирателна комисия".

Безспорно е, че Мандатната комисия и Великото Народно събрание могат да се основават само на информацията от протоколите на секционните избирателни комисии и районните избирателни комисии, които са официални документи и начина за определяне на резултата от изборите, записан в чл.72 от Закона на избиране на Велико Народно събрание. Ето защо броят на действителните гласове, подадени в района се установява, като се сумира броят на действителните гласове, подадени в полза на всеки кандидат.

13.2. Въз основа на информацията, представена от протоколите на 60-те секционни избирателни комисии в този едномандатен избирателен район, районната избирателна комисия е установила и отразила в своя протокол, че:

- от общия брой 35 277 избиратели са гласували 31 948, т.е. повече от половината;

- броят на бюлетините, признати за недействителни, и на празните пликове е 1 122;

- броят на действителните гласове в района, подадени за всичките 7 регистрирани кандидати е (1 973 + 12 546 + 110 + 15 331 + 27 + 202 + 101), т.е. общо 30 290 гласа. Половината от тези гласове е равна на числото 15 145 ("изборната квота" за този район). От Закона за избиране на Велико Народно събрание следва, че избран за народен представител по време на първия тур ще бъде онзи кандидат, за когото са подадени не по-малко от 15 146 действителни гласа;

- броят на действителните гласове, подадени за кандидата Петър Димитров Николаков е 15 331 гласа (число, надвишаващо "изборната квота"), а за следващия го по броя на получените действителни гласове Стоян Димитров

Ганев са подадени 12 546 гласа или с 2 785 гласа по-малко.

Това са основните правно значими факти, необходими за определяне на изборните резултати. Тези факти в случая са безспорно установени.

Няма основания да се поставя под съмнение верността на отразените данни в протоколите на секционните избирателни комисии и районните избирателни комисии за общия брой на избирателите, за общия брой на гласувалите и за броя на действителните гласове в района, подадени както за отделните кандидати, така и за всички заедно, защото:

- в протоколите на никоя от комисиите не са отразени особени мнения и възражения по тези данни;

- не са постъпили жалби, сигнали, възражения от партии, коалиции, движения и сдружения или от граждани, които да поставят под съмнение верността на отразените в протоколите данни за броя на действителните гласове;

- резултатите от проверката, която извърши на място работна група на Мандатната комисия, в т.ч. и огледът на изборните материали, преброяването на пликове и бюлетини и беседите на районната избирателна комисия потвърждават категорично безспорността на тези числови данни.

13.3. Тъй като подадените действителни гласове за кандидата Петър Димитров Николаков - 15 331 гласа, са със 186 гласа в повече от половината от всички подадени действителни гласове в 90. ЕИР - гр. Пазарджик, съгласно чл.72 от Закона за избиране на Велико Народно събрание, той следва да се счита за законно избран народен представител по време на първия тур от изборите на 10 юни 1990 година.

Това Районната избирателна комисия е било необходимо да установи, и удостовери. Нарушавайки грубо разпоредбите на Закона за избиране на Велико Народно събрание тя не го е сторила.

13.4. Вторият тур от изборите на 17 юни 1990 година е насрочен и проведен незаконосъобразно по смисъла на чл.73 от Закона за избиране на Велико Народно събрание, който изисква втори тур да се насрочва само, когато на първия тур няма избран кандидат. Ето защо резултатите от втория тур не следва да се имат предвид.

13.5. Разсъждения, изчисления, тълкувания, позовавания на текстове от забележки, отразени в образци на протоколи, указания, решения и други действия на органи и лица, са извън правнозначимите или са незаконосъобразни.

Те могат да се отнасят за претенции относно законността на провеждането на други етапи от изборния процес (основание, за което в този случай Мандатната комисия не е установила), но не и за начина на определянето на изборните резултати.

От присъствалите на заседанието 34 членове на Мандатната комисия 23-ма споделят изложеното до тук становище. Петима са се въздържали, двама не са взели участие в гласуването, а петима са гласували против, споделяйки следното мнение:

За ситуацията в 90. Пазарджишки едномандатен избирателен район следва да се предложат на Велико Народно събрание следните съображения, които не са отбелязани по констатациите и цитатите в преходната част на доклада:

1. При анализа следва да се съобразим с чл.70 от Закона за избиране на Велико Народно събрание.

Протоколът на районната избирателна комисия следва да бъде съставен на основание на ал. 2 от същия текст, който гласи:

"В ПРОТОКОЛА СЕ ПОСОЧВА БРОЯТ НА:

1. Секционните избирателни комисии;

2. Секционните избирателни комисии, представили протоколи за гласуването;

3. Избирателите в избирателния район;

4. Регистрираните кандидати;

5. Гласувалите избиратели;

6. Недействителните бюлетини и празните пликове;

7. Гласовете подадени за всеки кандидат;

8. Подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения" .

В настоящия случай решението на Централната избирателна комисия се основава именно на несъвършенството на протокола, в който липсва решение, по съществуващото противоречие в решаващите три точки. На тези места е поставена черта без да се означи избраният кандидат. Именно това е дало основание на Централната избирателна комисия и на нейния председател професор Живко Сталев да приемат, че този протокол на районната избирателна комисия не съставлява годен документ.

2. По смисъла на чл. 70 от ЗИВНС:

"Районната избирателна комисия в едномандатния избирателен район съставя протокол в два екземпляра за резултатите от гласуването в района, който се подписва от членовете на комисията. Екземпляр от него се изпраща на Централната избирателна комисия" .

Чл. 93, т. 5 от Наказателния кодекс:

"Официален документ е този, който е издаден по установения ред и форма от длъжностно лице в кръга на службата му или от представител на обществеността в кръга на възложената му функция" . Постановление N 3 от 1982 г. на

пленума на Върховния съд и чл. 143, ал. 1 от Гражданско- процесуалния кодекс:

"Официален документ, издаден от длъжностното лице в кръга на службата му по установените форми и ред, съставлява доказателство за изявленията пред него и за извършените от него и пред него действия" . Решението на районните избирателни комисии е официален документ. То има доказателствена и правна стойност само когато съдържа констатации и решения. Правилото на чл. 143, ал. 1 от Гражданско- процесуалния кодекс трябва да важи и тук.

3. Мандатната комисия е длъжна да представи на Великото Народно събрание доклад по законността на решението на районните избирателни комисии. В случая решението на районната избирателна комисия е необосновано и незаконосъобразно.

Освен това, според правната теория, вторият избор санира грешките на първия избор.

Това са юридически съображения и именно те, а не политическите съображения, трябва да бъдат основание на тълкуване на закона.

Мнението на петимата народни представители гласували против е, че при такава постановка очевидно не може да се постави въпросът за касиране на избора на народния представител Стоян Димитров Ганев.

За 84. Карловски едномандатен избирателен район беше изразено становище от народни представители, членове на СДС в Мандатната комисия, че:

А/ в графата недействителни бюлетини и празни пликове секционните комисии са вписвали общия сбор от недействителните бюлетини по пропорционалната и по мажоритарната система взети заедно, което прави съмнителни констатациите в т. 6 от протокола на районните избирателни комисии.

Б/ възможни са три вида изчисления при работата на секционните избирателни комисии и районните избирателни комисии. Ако беше възприета методиката, предложена и прилагана от някои членове на Мандатната комисия, сумата от броя на действителните гласове би била друга.

Въз основа обаче на информацията, представена от протоколите на 52 секционни избирателни комисии в този едномандатен избирателен район и на реализираните тематични проверки на място е доказано, че районната избирателна комисия е установила и отразила в своя протокол, следните факти:

- от общия брой 32 163 избиратели са гласували 30 647, т. е. повече от половината;

- броят на бюлетините, признати за недействителни, и на празните пликове е 799;

- броят на действителните гласове в района, подадени за всичките 7 регистрирани кандидати е (3 249 + 10 565 + 15 125 + 31 + 295 + 130 + 55) т. е. об-

що 29 450. Половината от тези гласове е равна на числото 14 725 (" изборната квота" за този район), и от Закона за избиране на Велико Народно събрание следва, че избран за народен представител по време на първия тур ще бъде онзи кандидат за когото са подадени не по- малко 14 726 гласа;

- броят на действителните гласове подадени за кандидата Йосиф Илиев Илиев е 15 125 гласа (число надвишаващо " изборната квота"), а на следващия го по броя на получените действителни гласове Димитър Иванов Баталов са подадени 10 565 гласа или с 4 560 гласа по- малко.

Това са основните правно значими факти, необходими за определяне на изборните резултати. Тези факти в случая са безспорно установени.

14. Повечето народни представители са спазили чл. 79 от Закона за избиране на Велико Народно събрание и са депозирали изискващите се декларации за източниците на финансиране и за разходите, които са направили по време на избирателната кампания.

Не са изпълнили разпоредбите на закона само следните народни представители:

1. Александър Панайотов Каракачанов- СДС
2. Ганчо Христов Ганчев- СДС
3. Димитър Петров Луджев- СДС
4. Дончо Стоянов Дончев- СДС
5. Лазар Стойчев Дългърски- СДС
6. Любомир Кръстев Драганов- БСП
7. Крум Кънчев Хорозов- СДС
8. Марко Ганчев Маринов- СДС
9. Михаил Димитров Неделчев- СДС
10. Никодим Антимов Попов- СДС
11. Петър Славков Стайков- СДС
12. Петър Антонов Дертлиев- СДС
13. Румен Илиев Воденичаров- СДС

От своевременно подалите декларации за източниците на финансиране, размера на сумите, тяхното изразходване и отчитане не са констатирани нарушения на чл. 52 и на чл. 53 от Закона за избиране на Великото Народно събрание.

15. На изборите на 10 и 17 юни 1990 г. са присъствували 109 поканени от правителството чуждестранни гости. Броят на официалните гости надхвърля 21000 . В Международния пресцентър са били акредитирани 1 200 български и чуждестранни журналисти.

Между пристигналите делегации са били представители на Съвета на Ев-

ропа. Националното събрание на Франция, правителството на Великобритания, Президента на САЩ, Международната група на юриста за правата на човека и др.

На чуждестранните делегации и журналисти са предоставени възможности за самостоятелно и свободно действие, достъп до избирателните райони, срещи с представители на всички институции, политически сили, обществени организации и граждани.

След проведените избори редица делегации са изготвили свои доклади и изявления.

В доклада си Мисията на Съвета на Европа в раздел "Изводи", точка 3 посочва, че "при всички обстоятелства изборите бяха провеждани свободно и честно", а в декларацията си на 18 юни заяви в точка 2 - "Ние имаме твърдото убеждение, че изборите са били свободни и честни в смисъла, който придаваме на Запад. Имаме многобройни оплаквания за нередности, понякога значителни. Както винаги, в такива случаи е много трудно да се намери доказателство за потвърждение."

В заключителната част на доклада на делегацията на Националното събрание на Франция се казва, че изборният процес е преминал нормално и въпреки някои затруднения, в крайна сметка това е било победа на демокрацията, която трябва да бъде приветствувана.

В резюмето на доклада на групата на Правителството на Великобритания се казва: "Изборите като цяло бяха свободни и честни. Имаше нарушения, част от които трябва да се очакват, тъй като процедурата беше сложна и нова. Техният мащаб не дава основания изборите като цяло да се считат за недействителни."

В свое заявление ръководителят на Президентската мисия на САЩ за изборите в България оценява тези избори като гигантска стъпка на българския народ към свободна и честна демокрация.

Чуждестранните делегации и представители са направили в своите доклади и изявления редица критични бележки и препоръки за бъдещите избори.

Международната общественост оценява проведените избори за Велико Народно събрание като законни, свободни и демократични.

II. Изводи

1. Проведените избори за Велико Народно събрание на 10 и 17 юни 1990 г. са законни.

2. Депозираните основателни жалби, сигнали, възражения и други до Великото Народно събрание, Централната избирателна комисия, районните избирателни комисии и секционните избирателни комисии съдържат данни за

нарушения, но последните не са повлияли върху крайния резултат от изборите за народни представители.

3. Решенията от 11 юни 1990 година на районните избирателни комисии при 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик, 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие, 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков и 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда", с които се приема за установено, че на изборите, проведени на 10 юни 1990 година, нито един от кандидатите за народни представители не е получил необходимото мнозинство са необосновани и незаконосъобразни.

4. Решението на Централната избирателна комисия за насрочване на втори тур на изборите за Велико Народно събрание в 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик, 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие, 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков и 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда", е необосновано и незаконосъобразно.

5. Решенията от 17 юни 1990 година на районните избирателни комисии при 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик, 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие, 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков и 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда" с които се приема, че на втория тур има законно избрани кандидати за народни представители са незаконосъобразни.

6. Кандидатите за народни представители в 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик Петър Димитров, 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие Росен Сергеев Илиев, 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков Боян Петров Черешаров и 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда" Стефан Владимиров Радославов са избрани законно на първия тур на изборите на 10 юни 1990 г. Провеждането на втори тур в тези райони е било незаконосъобразно, тъй като съгласно чл.73, ал. 1 от Закона за избиране на Велико Народно събрание вторият тур се насрочва, когато нито един от кандидатите не е получил необходимото мнозинство.

Изборът на Стоян Димитров Ганев на втория тур на изборите 17 юни 1990 г. в 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик, е недействителен поради посочените по-горе основания.

Петър Димитров Николаков, Росен Сергеев Илиев, Боян Петров Черешаров и Стефан Владимиров Радославов, следва да бъдат обявени за законно избрани народни представители в Седмото Велико Народно събрание в първия тур на изборите , състоял се на 10 юни 1990 година.

7. Народните представители по т. 11 от Раздел първи на доклада, които не

са изпълнили разпоредбата на чл. 79 от Закона за избиране на Велико Народно събрание, трябва да бъдат задължени от Великото Народно събрание да представят в определен срок декларации за източниците на финансиране и за разходите, които са направили по време на избирателната кампания.

8. Съществуват някои несъвършенства в законодателната уредба за провеждането на избори в страната, за отстраняването на които са направени редица предложения за усъвършенстване на избирателния процес, по които Великото Народно събрание трябва да се произнесе.

9. В своята работа Мандатната комисия бе затруднена от обстоятелството , че в инструкциите и указанията на Централната избирателна комисия при подготовката и провеждането на изборите, както и в образците - протоколи на секционните избирателни райони има множество неясни формулировки, съдържателно неизяснени понятия, неоднозначно формулирани изчислителни процедури. Това е затруднило секционните и районните избирателни комисии при определяне резултатите от изборите, както и ДФ "Информационно обслужване" при разработването на алгоритми за изчисленията и програмно осигуряване за тях. Ето защо е необходимо да се сформира колектив от специалисти по правните и информационно - изчислителни проблеми за организация, подготовка и провеждане на изборите със задачи:

- еднозначно и точно да прецезира информационните и изчислителните понятия, да разработи необходимите правни и информационни документи (формуляри), методики за броене на бюлетини и пликове, за попълване на числовите стойности в протоколите и за извършване на пресмятането по тях;

- да подготви механизми за формиране на избирателни секции и въвеждане на единна и пълна номерация, за създаване на необходимата организация за провеждане на изборите, за обработване и предаване на данните и извършване на изчисления;

- да организира и проведе обучение на хората, пряко ангажирани в изборния процес.

III. Предложение за решение на Великото Народно събрание

Мандатната комисия след извършената задълбочена проверка на законността на изборите на народните представители, предлага на Великото Народно събрание на основание чл. 47 от Конституцията на Република България да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Великото Народно събрание намира, че състоялите се на 10 и 17 юни 1990 г. за Седмо Велико Народно събрание са произведени в пълно съответст-

вие с Конституцията на Република България и със Закона за избиране на Велико Народно събрание.

2. Великото Народно събрание признава за редовни пълномощията на 408 от избраните 409 народни представители в Седмото Велико Народно събрание по списъка на приложение N 16.

3. Великото Народно събрание отменя Решения от 11 юни 1990 година на районните избирателни комисии при 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик, 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие, 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков и 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда" като необосновани и незаконосъобразни.

4. Великото Народно събрание отменя решението на Централната избирателна комисия за насрочване на втори тур в 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик, 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие, 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков и 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда", както необосновани и незаконосъобразни.

5. Великото Народно събрание отменя решения от 17 юни 1990 година на Районната избирателна комисия при 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик, 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие, 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков и 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда", като незаконосъобразни.

6. Великото Народно събрание установява, че в изборите, състояли се на 10 юни 1990 г. са избрани и следните народни представители: в 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик Петър Димитров Николаков, в 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие Росен Сергеев Илиев, в 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков Боян Петров Черешаров и в 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда" Стефан Владимиров Радославов.

7. Великото Народно събрание възлага на Централната избирателна комисия да обяви за избрани на първия тур (10 юни 1990 г.) на общите парламентарни избори кандидатите за народни представители: в 90. Едномандатен избирателен район - гр. Пазарджик Петър Димитров Николаков, в 132. Едномандатен избирателен район - гр. Средногорие Росен Сергеев Илиев, в 135. Едномандатен избирателен район - гр. Самоков Боян Петров Черешаров и в 188. Едномандатен избирателен район - гр. София, община "Надежда" Стефан Владимиров Радославов.

8. Великото Народно събрание задължава народните представители, кои-

то не са изпълнили разпоредбите на чл. 79 от Закона за избиране на Велико Народно събрание, да представят изискващите се от него декларации в срок от 10 дни.

9. Великото Народно събрание задължава Законодателната комисия да проучи предложенията на партиите, коалициите, организациите, гражданите и чуждестранните делегации за усъвършенстване на избирателната система и да ги отчита при обсъждането на законопроектите за избиране на Народното събрание и местните органи на власт.

10. Великото Народно събрание предлага на Министерския съвет на Република България да осигури необходимите финансови и материално технически условия, като възложи на ДФ "Информационно обслужване" да започне подготовка за извършване на информационните и изчислителните дейности за следващите избори за местни и централни органи на властта. Министерският съвет да утвърди предложение на Централната избирателна комисия и ДФ "Информационно обслужване" за сформиране на колектив от специалисти по правните и информационно - изчислителни проблеми за подготовка, организация и провеждане на изборите.

Мандатна комисия на Седмото Велико Народно събрание

РЪКОВОДСТВО:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Александър Стамболийс

ЗАМЕСТНИК ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Димитър Димитров/

ЗАМЕСТНИК ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Петър Корнажев/

СЕКРЕТАР:

/Кирил Желев/

София, 19 февруари 1990 г.

Докладът на Мандатната комисия е приет на заседание с 28 гласа за, 4 против и 5 въздържали се. *(Ръкопляскания от мнозинството)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Искам да ви напомня, че съгласно чл. 40, когато комисията прави предложение за касиране на избор, не мога да станат разисквания същия ден. Така че днес няма да има разисквания по този въпрос.

Закривам заседанието.

(Закрито в 21 ч. 05 мин)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Николай Тодоров

ЗАМЕСТНИК - ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Гиньо Ганев